

Gemeente Ridderkerk

Huisvestingsplan onderwijs en integrale kindcentra 2023-2026

en een doorkijk naar de volgende jaren

RIDDERKERK

Josine Zijlstra
Team Beleid en Projecten, cluster Vastgoed

Raadsvergadering 25 mei 2023

Inhoud

1.	Inleiding	3
	Doelstelling.....	3
	Leeswijzer	3
	SAMENVATTING	4
2.	Onderwijs in Ridderkerk	5
	2.1 Schoolgebouwen	5
	2.2 Schoolbesturen.....	5
	2.3 Kinderopvang	8
	2.4 Spreiding.....	8
	2.5 Ontwikkeling aantal leerlingen basisonderwijs.....	9
	2.6 Ontwikkeling aantal 0-3-jarigen	11
	2.7 Speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs	12
	2.8 Passend onderwijs.....	13
	2.9 Schakelklas	13
	2.10 Ontwikkeling aantal leerlingen voortgezet onderwijs	14
3	Beleid en regelgeving	16
	3.1 Wetswijziging.....	16
	3.2 Eigen beleid onderwijshuisvesting	16
	3.3 Nieuw eigen beleid onderwijshuisvesting.....	17
	3.3.1. Huisvesting van integrale kindcentra bij bestaande gebouwen	17
	3.3.2. Ruimte voor passend onderwijs en extra begeleiding van leerlingen	18
	3.3.3 Huisvesting van de Schakelklas	19
4.	Duurzame schoolgebouwen.....	20
	4.1 Energie.....	20
	4.2 Een gezond binnenklimaat (frisse scholen).....	20
	4.3 Circulair bouwen	20
	4.4 Klimaatadaptief bouwen	21
	4.5 Aanpak duurzame schoolgebouwen	21
	4.6 Duurzaamheid brengt dynamiek en kansen.....	22
5	Analyse onderwijshuisvesting primair onderwijs.....	23
	5.1 Gebouwen	23
	5.2 Capaciteit.....	23
	5.3 Analyse per wijk.....	23
	5.4 Accommodaties voor bewegingsonderwijs primair onderwijs	28
	5.5 Verduurzaming schoolgebouwen.....	29

5.5.1 Renovatie of vervangende nieuwbouw.....	29
5.5.2 Energielabel.....	30
5.6 Ventilatie in schoolgebouwen.....	30
6 Analyse onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs.....	32
6.1 Leeftijd gebouwen.....	32
6.2 Capaciteit.....	32
6.3 Prognose.....	32
6.4 Gymnastiek.....	33
6.5 Energieneutrale gebouwen.....	33
7 Planning.....	34
8 Toekomstige ontwikkelingen.....	35
Bijlage – Prognose basisonderwijs 2023-2041.....	36
Bijlage – Beleid en regelgeving.....	37
Bijlage – Duurzaamheid.....	40

1. Inleiding

In dit Huisvestingsplan voor onderwijs en integrale kindcentra Ridderkerk (hierna: HP) staan de plannen voor de onderwijsgebouwen voor de komende jaren. Goede onderwijsgebouwen zijn nodig voor goed onderwijs aan de jongste inwoners van Ridderkerk. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente te zorgen voor voldoende en adequate onderwijsgebouwen. De gemeente zorgt voor nieuwbouw als gebouwen aan vervanging toe zijn en voor uitbreiding als scholen groeien. Het aantal leerlingen op de basisscholen in Ridderkerk groeit de laatste jaren. En in haast alle gebouwen zit ook kinderopvang. Scholen en kinderopvangorganisaties werken samen om met de juiste zorg en onderwijs kinderen te laten opgroeien tot zelfstandige en gelukkige volwassenen. Dit plan is gemaakt door de gemeente en de schoolbesturen. We hebben dit plan ook besproken met de kinderopvangorganisaties en Sportservice Ridderkerk B.V..

Ridderkerk werkt met Integrale Accommodatieplannen (IAP). Hierin staan de plannen voor alle gemeentelijke accommodaties. Ook voor de schoolgebouwen. Het laatste IAP is van 2016. De raad van de gemeente Ridderkerk heeft in 2019 de Actualisatie van het Integraal Accommodatieplan (hierna: AIAP) vastgesteld. Dit HP bevat de informatie die bij een volgende actualisatie van Integraal Accommodatieplan toegevoegd kan worden.

Doelstelling

Dit HP brengt de kosten voor onderwijshuisvesting in beeld. Het gaat om de komende 4 jaar en met een doorkijk naar de volgende jaren. De gemeente kan met de geplande uitgaven rekening houden in de begroting. Aanvragen voor het huisvestingsprogramma komen daardoor niet als een verrassing. De schoolbesturen kunnen hiermee rekening houden in de planning voor onderhoud aan hun gebouwen. De kinderopvangorganisaties kunnen met het HP ook hun huisvesting plannen. Net als bij het AIAP geldt ook voor dit plan dat de gemeente besluit over onderwijshuisvesting via het jaarlijkse huisvestingsprogramma. De raad besluit over de beschikbaarstelling van de benodigde budgetten.

Het is de verwachting dat binnenkort gemeenten de verplichting krijgen een Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs voor de komende 16 jaar vast te stellen. Dat is dit plan nog niet. Daarom staan in dit Huisvestingsplan onderwijs en integrale kindcentra aanbevelingen voor het volgende verplichte HP.

In dit HP gebruiken we de leerlingenprognose van 2023. Hiervoor zijn de telling van 1 oktober 2022 en de meest recente woningbouwplannen gebruikt.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat welke schoolgebouwen er zijn, hoe de spreiding is van de gebouwen, welke schoolbesturen en kinderopvangorganisaties gebruik maken van de gebouwen en wat de ontwikkelingen in het aantal leerlingen zijn.

Hoofdstuk 3 gaat over wet- en regelgeving en het eigen beleid van de gemeente Ridderkerk.

Hoofdstuk 4 gaat over duurzaamheid en de ontwikkeling tot energieneutrale schoolgebouwen.

In hoofdstuk 5 staat een analyse van de leeftijd van de schoolgebouwen van het primair onderwijs, de capaciteit en per wijk de ruimtebehoefte van de scholen, nu en in de komende jaren. Ook wordt in beeld gebracht waar de scholen nu staan op het gebied van duurzaamheid en energieneutraliteit.

In hoofdstuk 6 staat de analyse van het voortgezet onderwijs.

In hoofdstuk 7 staat de planning van de nieuwbouw- en uitbreidingsplannen en benodigde investeringsbudgetten. Het HP is geen eindpunt, maar meer een momentopname. Daarom staan in hoofdstuk 8 de aanbevelingen voor de komende periode en bij de actualisering van het plan.

SAMENVATTING

Het aantal leerlingen op de basisscholen in Ridderkerk is de afgelopen jaren gegroeid. De schoolgebouwen zitten daardoor vol. De komende jaren blijven we groei verwachten.

We werken aan vervangende nieuwbouw voor De Noord, De Wingerd, De Driemaster, De Regenboog en het Gemini College. Bij de basisscholen komt ook huisvesting voor kinderopvang, zij gaan samen integrale kindcentra vormen. De komende jaren gaan we samen met de schoolbesturen werken aan vernieuwing van De Klimop Centrum en uitbreiding van De Reijer. In Rijsoord werken we samen met De Piramide, Yes! Kinderopvang en SKR aan een plan voor een integraal kindcentrum. Daarbij betrekken we ook het gebouw van de voormalige De Klimop Rijsoord. Deze school werd in 2022 opgeheven.

We stellen voor nieuw beleid vast te stellen voor:

- de huisvesting van integrale kindcentra bij bestaande gebouwen;
- de te realiseren oppervlakte bij nieuwbouw en uitbreiding te verhogen voor passend onderwijs en extra begeleiding van leerlingen;
- huisvesting van de Schakelklas.

We staan aan het begin van een transitie op het gebied van duurzaamheid, energie en klimaat. Er zijn mooie doelen geformuleerd, maar er zijn ook nog veel vragen over hoe deze bereikt gaan worden. Nieuwe gebouwen moeten aan steeds meer eisen voldoen. We bereiken volgens de natuurlijke vervangingsopgave van de schoolgebouwen, dat in 2050 al 75% van de scholen aan de BENG/ENG-eisen voldoet. Bij de uitbreiding van het Gemini College gaan we een pilot uitvoeren om een zo duurzaam mogelijk gebouw te realiseren. Hiermee kunnen we ook bij andere projecten ons voordeel doen.

	2022	2023	2024	2025	totaal
Nieuwbouw De Noord		€ 1.000.000	€ 3.500.000		€ 4.500.000
Yes! in IKC De Noord		€ 300.000	€ 900.000		€ 1.200.000
Nieuwbouw de Wingerd		€ 1.800.000	€ 1.800.000		€ 3.600.000
SKR in IKC De Wingerd		€ 720.000	€ 720.000		€ 1.440.000
Nieuwbouw De Driemaster		€ 1.300.000	€ 1.300.000		€ 2.600.000
Kinderopvang in IKC De Driemaster		€ 400.000	€ 400.000		€ 800.000
Nieuwbouw/renovatie De Klimop Centrum	€ 200.000			€ 2.300.000	€ 2.500.000
SKR in IKC De Klimop Centrum				€ 700.000	€ 700.000
Tijdelijke huisvesting De Klimop Centrum				PM	
Nieuwbouw/renovatie De Regenboog	€ 200.000		€ 1.900.000	€ 1.900.000	€ 4.000.000
Uitbreiding Piramide Centrum voor Yes!		€ 650.000			€ 650.000
SKR in IKC De Regenboog			€ 500.000	€ 500.000	€ 1.000.000
Tijdelijke huisvesting De Regenboog		PM	PM		
Uitbreiding De Reijer			€ 50.000	€ 500.000	€ 550.000
Yes! In IKC De Reijer			PM	PM	
Uitbreiding Gemini College			€ 3.800.000	€ 3.800.000	€ 7.600.000
subtotaal onderwijshuisvesting	€ 400.000	€ 4.100.000	€ 12.350.000	€ 8.000.000	€ 24.850.000
subtotaal kinderopvang	€ -	€ 2.070.000	€ 2.520.000	€ 1.200.000	€ 5.790.000
totaal	€ 400.000	€ 6.170.000	€ 14.870.000	€ 9.200.000	€ 30.640.000

2. Onderwijs in Ridderkerk

In dit hoofdstuk staat welke scholen en schoolbesturen er in Ridderkerk zijn en hoeveel leerlingen de scholen bezoeken. Daarbij wordt ook het aantal 0-3-jarigen in beeld gebracht en de samenwerking met kinderopvang.

2.1 Schoolgebouwen

Ridderkerk heeft 15 schoolgebouwen voor basisonderwijs, 1 school voor speciaal basisonderwijs en 3 scholen voor voortgezet onderwijs. Er zijn in Ridderkerk geen scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs. Er zijn basisscholen voor openbaar, rooms-katholiek, protestants-christelijk, christelijk, gereformeerd en reformatorisch onderwijs. De school voor speciaal basisonderwijs is christelijk. Het voortgezet onderwijs is protestants-christelijk en openbaar.

2.2 Schoolbesturen

De scholen in Ridderkerk worden bestuurd door 8 schoolbesturen.

- Stichting Onderwijsgroep Zuid-Hollandse Waarden voor primair en voortgezet onderwijs (OZHW) heeft 16 basisscholen en 8 scholen voor voortgezet onderwijs in Ridderkerk, Barendrecht, Zwijndrecht, Alblasserdam en Krimpenerwaard. In Ridderkerk zijn De Bosweide, De Piramide Centrum, De Piramide Rijsoord, De Reijer, De Botter, De Noord en het Gemini College. Samen met CVO vormt OZHW het bestuur van het Máxima College.

- Stichting Protestants-Christelijk Primair Onderwijs Barendrecht Ridderkerk (PCPOBR) heeft 11 basisscholen in Ridderkerk en Barendrecht. In Ridderkerk zijn dat De Wingerd, De Klimop Centrum, De Bongerd, De Fontein en De Regenboog.

- Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs (RVKO) heeft 67 scholen voor basisonderwijs en speciaal basisonderwijs in Ridderkerk, Rotterdam, Barendrecht, Rhoon, Hoogvliet, Rozenburg, Hoek van Holland, Spijkenisse, Bleiswijk, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel en Nieuwerkerk aan den IJssel. In Ridderkerk staat de Dr. Schaepmanschool.

- CVO bestaat uit 5 scholengroepen (Portus, Penta, Comenius, Melanchthon, Accent) en twee zelfstandige gymnasia. De scholen zitten in Rotterdam (inclusief Rozenburg en Hoogvliet), Ridderkerk, Barendrecht, Spijkenisse, Hellevoetsluis, Brielle, Lansingerland, Capelle a/d IJssel, Nieuwerkerk a/d IJssel en Krimpen a/d IJssel. Portus Farelcollege hoort bij CVO, het Máxima-college is een samenwerkingschool van CVO en OZHW.

Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs
te Rotterdam en omgeving

portus

Farelcollege

- Vereniging voor Christelijk Basisonderwijs onder de zinspreuk “Laat de kinderen tot Mij komen” (VCBO) heeft de Rehobothschool in Ridderkerk onder haar bestuur.

- Vereniging tot het Verstreken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag (VOGG) heeft de Ds. G.H. Kerstenschool in Ridderkerk onder haar bestuur.

- Scholengroep LEV West-Nederland (LEV WN) heeft 26 basisscholen in Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant, Utrecht en Noord-Holland. In Ridderkerk staat De Driemaster.

- PIT Kinderopvang en Onderwijs (PIT KO) heeft 10 scholen voor basisonderwijs en speciaal basisonderwijs en kinderopvang in Ridderkerk, Alblasserdam, Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht en Heerjansdam. School voor speciaal basisonderwijs De Burcht staat in Ridderkerk.

2.3 Kinderopvang

In 13 van de 16 schoolgebouwen voor (speciaal) basisonderwijs in Ridderkerk is ook kinderopvang gehuisvest. Dat kan gaan om een buitenschoolse opvang en peutergroepen. Met de vaststelling van dit HP willen we ook het beleid vaststellen voor de huisvesting van Integrale Kindcentra (hierna: IKC) in bestaande gebouwen. De scholen werken samen met Kinderopvang Ridderkerk (SKR), Yes! Kinderopvang, Hadassa Kinderopvang, Kinderopvang Mundo en To Be Kind. In onderstaande tabel staat welke kinderopvangorganisatie met welke school samenwerkt.

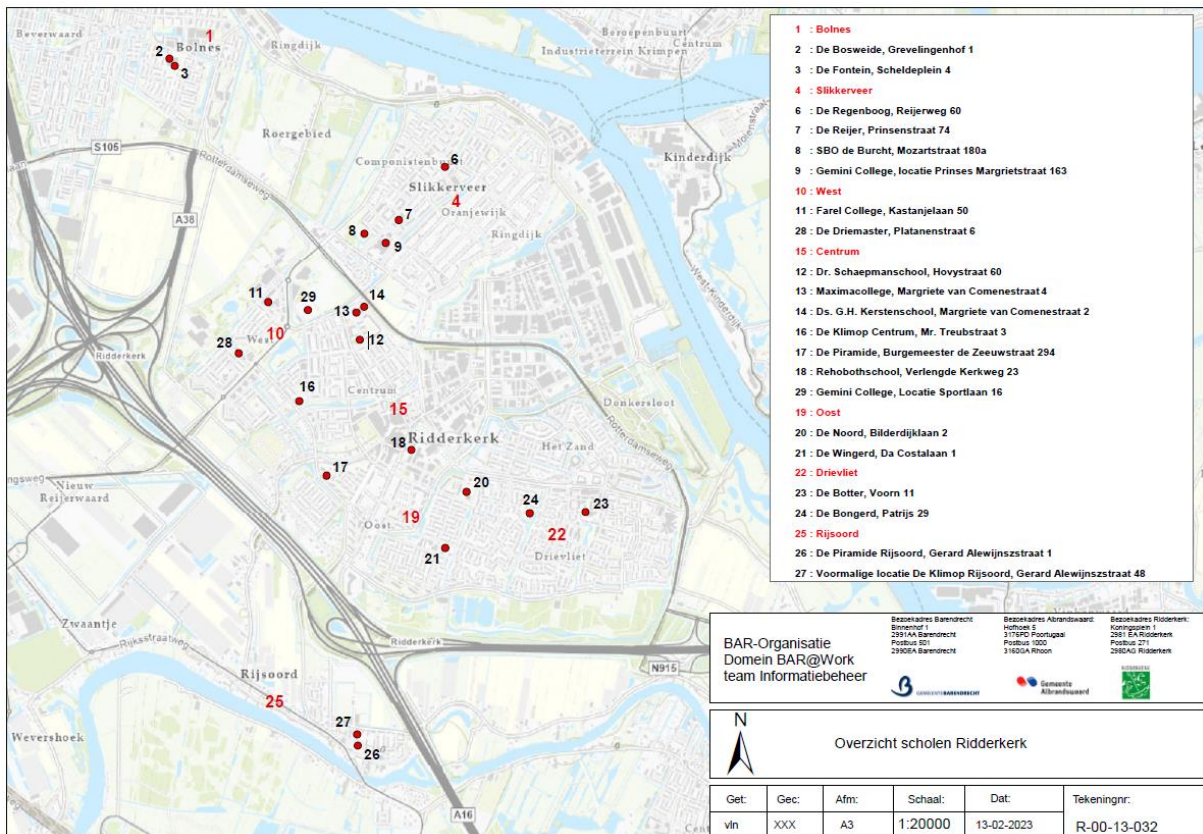
School	Schoolbestuur	Kinderopvang	Wijk
De Wingerd	PCPOBR	SKR	Oost
De Klimop Centrum	PCPOBR	SKR	Centrum
De Regenboog	PCPOBR	SKR	Slikkerveer
De Bongerd	PCPOBR	SKR	Drievliet
De Fontein	PCPOBR	SKR	Bolnes
De Bosweide	OZHW	Yes! Kinderopvang	Bolnes
De Botter	OZHW	Yes! Kinderopvang	Drievliet
De Noord	OZHW	Yes! Kinderopvang	Drievliet
De Piramide	OZHW	Yes! Kinderopvang	Centrum
De Piramide Rijsoord	OZHW	Yes! Kinderopvang	Rijsoord
De Reijer	OZHW	Yes! Kinderopvang	Slikkerveer
De Driemaster	LEV WN	Hadassa Kinderopvang en in nieuwbouw: To Be Kind	West
Dr. Schaepmanschool	RVKO	Kinderopvang Mundo	Centrum
Rehobothschool	VVCBR	Nee, wel samenwerking met Hadassa Kinderopvang	Centrum
Ds. G.H. Kerstenschool	VOGG	Nee, wel samenwerking met Hadassa Kinderopvang	Centrum
De Burcht	PIT KO	Nee*	Slikkerveer
Gemini College	OZHW	Nee	Slikkerveer/Centrum
Máxima College	OZHW/CVO	Nee	Centrum
Farel College	CVO	Nee	West

*wel in ontwikkeling

Er zijn daarnaast ook eigen locaties van de kinderopvangorganisaties. Die blijven in dit plan buiten beschouwing. Voor een compleet beeld van de capaciteit en ruimtebehoefte van kinderopvang in Ridderkerk zijn alle locaties van belang. Hierop is nu vanuit de gemeente geen duidelijk zicht.

2.4 Spreiding

De schoolgebouwen voor basisonderwijs zijn goed gespreid over Ridderkerk. School voor speciaal basisonderwijs De Burcht ligt in Slikkerveer. De scholen voor voortgezet onderwijs liggen in de wijk West (Farel College), Centrum (Máxima College en nieuwe Gemini College) en Slikkerveer (oude Gemini College). In oktober 2022 is een deel van het Gemini College verhuisd naar de nieuwbouw op het Sportpark aan de Sportlaan 16. In het gebouw aan de Prinses Margrietstraat 163 blijven de vmbo-afdeling en de Leeronderneming voorlopig gehuisvest.

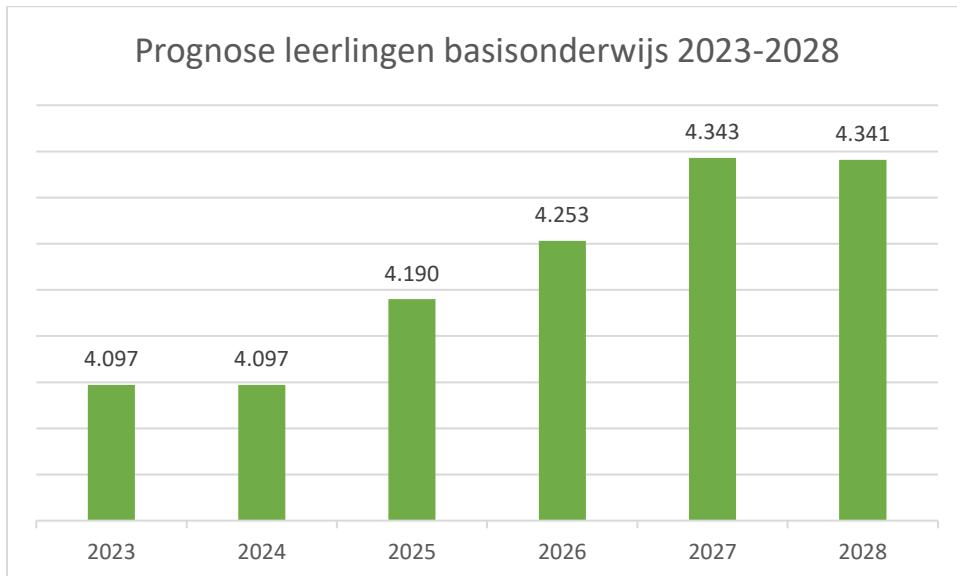
2.5 Ontwikkeling aantal leerlingen basisonderwijs

Het aantal basisschoolleerlingen in Ridderkerk is vanaf 2016 tot nu gestegen met 13%. Hieronder staan de 1 oktobertellingen van 2016 tot en met 2022.

De groei van het aantal leerlingen heeft ervoor gezorgd dat op veel scholen geen leegstand is en alle ruimte in gebruik is.

Voor de komende jaren wordt nog meer groei verwacht. De prognose verwacht op 1 oktober 2028 4.341 leerlingen. Dat is een stijging van 6,5 % ten opzichte van 2022. De groei is 265 leerlingen en daar zijn ongeveer 10 groepslokalen voor nodig.

De prognose 2023 is opgesteld volgens de voorschriften in de verordening. De volgende informatie is verwerkt:

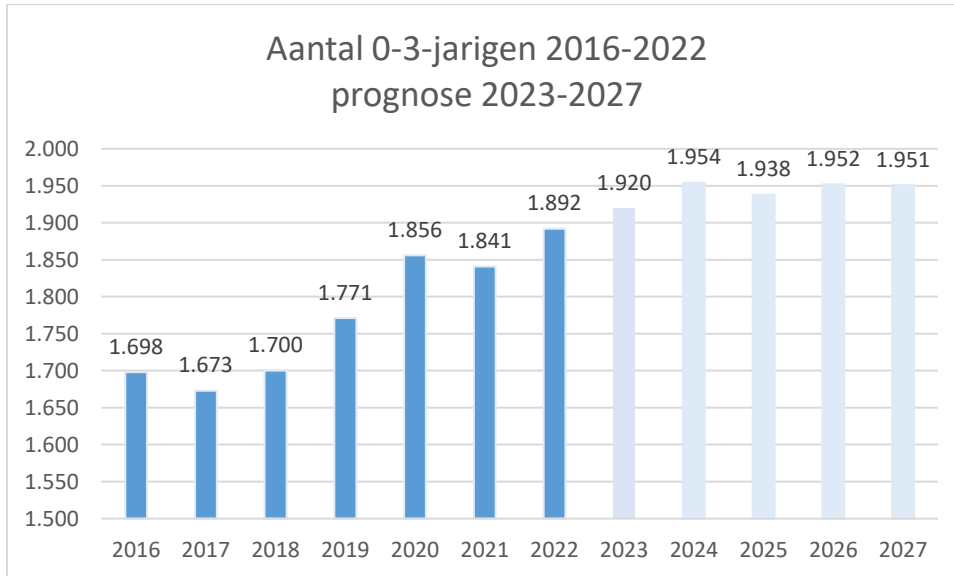
- 1 oktobertellingen van de afgelopen 5 jaar
- het deelnamepercentage van de scholen
- de ontwikkeling van de basisgeneratie (kinderen van 4 tot en met 12)
- het aantal vrouwen 15-49 jaar
- het aantal geboren naar leeftijd van de moeder
- het aantal woningen en de woningbouwplannen

Woningbouw heeft grote invloed op de leerlingenprognose. In deze prognose is voor de periode 2022-2030 met het volgende aantal nieuwe woningen rekening gehouden. Dit zijn een- en meergezinswoningen, waarbij meergezinswoningen voor 25% meetellen. Als woningbouwplannen niet volgens planning gerealiseerd worden, zal het aantal leerlingen achterblijven op de prognose.

Wijk	Aantal woningen
Bolnes	131
Centrum	706
Het Zand	193
Drievliet	18
Rijsoord	102
Slikkerveer	377
West	112
Totaal	1.639

2.6 Ontwikkeling aantal 0-3-jarigen

Op 13 van de 16 (speciale) basisscholen is ook een voorziening kinderopvang. Meestal is dat een groep peuteropvang vanaf 2,5 jaar. In een peuterspeelgroep worden kinderen voorbereid op de basisschool, zowel reguliere (subsidie gemeente) als VVE-peuters (subsidie rijksoverheid). Het totale aantal 0 tot en met 3-jarigen lag vijf jaar geleden rond de 1.700 kinderen en is daarna gestegen naar bijna 1.900 kinderen nu. Voor de komende jaren wordt nog een lichte stijging richting 1.950 kinderen verwacht.

Door deze groei van het aantal kinderen, is ook de behoefte aan kinderopvang gegroeid. Het aantal kinderen dat gebruik maakt van kinderopvang gaat waarschijnlijk sterk toenemen als kinderopvang gratis wordt. Vanaf 1 januari 2025 is het kabinet van plan om de kinderopvang vrijwel gratis te maken voor werkende ouders. Voor niet-werkende ouders hoopt men de vrijwel gratis opvang te realiseren per 2028. Ingeschat wordt dat door deze ontwikkeling het aantal kinderen in de kinderopvang groeit met 30%. Er zullen meer kinderen gebruik maken van kinderopvang en dit betekent vraag naar extra vierkante meters voor de huisvesting. Daarnaast is er extra personeel nodig voor de bezetting op de groepen.

Bij de scholen is beperkt ruimte voor groei van de kinderopvang. Dit kan bij nieuwbouw of uitbreiding, als het perceel daar groot genoeg voor is. Meer kinderopvangcapaciteit op andere locaties lijkt nodig te zijn, maar daarvoor is nu nog geen plan. Het is belangrijk om in beeld te krijgen hoeveel ruimte er nodig is, hoeveel kinderen er gebruik maken van de kinderopvang en hoeveel kinderen op de wachtlijst staan. Dit alles kan gemonitord worden in de Peutermonitor. De verwachting is dat dit in 2023 in gebruik wordt genomen. Hoewel de gemeente niet verantwoordelijk is voor de huisvesting van kinderopvang, is het wel belangrijk om de behoefte en de capaciteit in beeld te hebben.

Op dit moment maken ongeveer 1.350 kinderen onder de vier jaar gebruik van de kinderopvang. Dat is 70% van de kinderen. Er waren in 2022 648 kindplaatsen. Een kindplaats is een plaats voor een kind in een Kindcentrum. Eén Kindplaats kan voor een heel kalenderjaar door één kind worden bezet

of door meerdere kinderen voor evenredige delen van dat jaar. Meestal maken meerdere kinderen van een kindplaats gebruik. Het aantal unieke kinderen dat per 1 oktober 2022 gebruik maakt van kinderopvang in Ridderkerk staat in onderstaande grafiek.

Organisatie	Kinderdagopvang	Peuteropvang	Buitenschoolse opvang	Totaal
Yes! Kinderopvang	62	196	331	589
SKR	356	210	583	1149
Hadassa	101	22	115	238
De Bron	146	48	-	194
Kibeo	91	-	-	91
Mundo	101	22	51	174
Totaal	857	498	1.080	2.435

Voorschoolse Educatie

Van de 648 kindplaatsen zijn er 121 bestemd voor peuters met een VE-indicatie. VE staat voor voorschoolse educatie. Kinderen krijgen een VE-indicatie als wordt verwacht dat ze zonder VE met een achterstand in hun ontwikkeling op de basisschool zullen starten. Vanaf 2,5 jaar bezoeken zij vier dagdelen per week of 16 uur een VVE-peutergroep. Het aantal kinderen met een VE-indicatie is de afgelopen jaren gestegen van 70 in 2017 naar 80 in 2019, 83 in 2021 en 121 in 2022. Daarnaast staan er nog 24 kinderen op een wachtlijst, omdat zij nog geen 2,5 jaar oud zijn. Een deel van de peuters heeft een sociaal medische indicatie.

De afgelopen jaren zagen medewerkers bij de kinderopvang en op basisscholen een verontrustende ontwikkeling. Het aantal kinderen dat op 4-jarige leeftijd nog niet klaar is voor de basisschool, groeit. Deze kinderen zijn nog niet zindelijk, zijn niet gewend om met andere kinderen om te gaan en vinden het lastig om zich aan de regels in de groep te houden. Zij vragen met hun gedrag zoveel aandacht, dat het beter zou zijn om ze tijdelijk in een aparte klas te plaatsen. Zodat ze extra begeleiding kunnen krijgen en vervolgens weer in een reguliere groep kunnen instromen. In de volle scholen in Ridderkerk is er vaak geen ruimte over voor deze opvang. Bij De Piramide Centrum is in schooljaar 2022/2023 wel een groep voor deze kinderen van start gegaan. Onderzoeksbureau Oberon heeft onderzoek gedaan naar deze ontwikkeling en aanbevelingen gedaan. Deze zijn in februari 2023 gepresenteerd. De gemeente gaat hiermee met alle betrokken partijen aan de slag.

2.7 Speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs

Het aantal leerlingen op SBO De Burcht van schoolbestuur PIT Kinderopvang & Onderwijs is al jaren stabiel op ongeveer 120 leerlingen. Het aantal leerlingen is afhankelijk van het aantal toelaatbaarheidsverklaringen. Dit wordt bekeken per regio door het samenwerkingsverband RiBA.

Er zitten daarom niet alleen kinderen uit Ridderkerk op deze school. Ongeveer de helft komt uit omliggende gemeenten. Naast de 60 Ridderkerkse leerlingen die naar De Burcht gaan, zijn er nog bijna 30 kinderen uit Ridderkerk die naar een andere SBO gaan. Zij bezoeken scholen in omliggende gemeenten.

Er is in Ridderkerk geen school voor (voortgezet) speciaal onderwijs. De 110 kinderen met een indicatie voor dit type onderwijs bezoeken scholen in Rotterdam, Barendrecht en Dordrecht. Bij Stichting Bram in basisschool De Botter wordt wel voor 11 kinderen speciaal onderwijs cluster 3 verzorgd. Stichting Bram is in 2022 ook gestart met een pilot voor voortgezet onderwijs bij het Gemini College.

2.8 Passend onderwijs

De overheid wil dat kinderen naar een reguliere basisschool gaan, als dat kan. Kinderen met een indicatie voor speciaal (basis)onderwijs kunnen in bepaalde gevallen met extra ondersteuning naar een basisschool gaan. Dit gebeurt ook in Ridderkerk. Samenwerkingsverband Passend Onderwijs RiBA ondersteunt de meeste scholen daarbij. Als een school een kind niet voldoende kan helpen met de basisondersteuning die op een school aanwezig is, wordt dit kind besproken in het schoolondersteuningsteam. Dat gebeurde in 2022 bij 250 kinderen. Ongeveer 30 van deze kinderen kregen een toelaatbaarheidsverklaring voor speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs. De overige 220 kinderen blijven op de basisschool en krijgen daar extra ondersteuning. Dat is vaak in kleinere groepjes of in een 1 op 1 setting. Belemmerende factor daarbij is de beperkte ruimte in de schoolgebouwen. Er staan nauwelijks meer lokalen leeg voor ondersteuning buiten de reguliere groepen.

2.9 Schakelklas

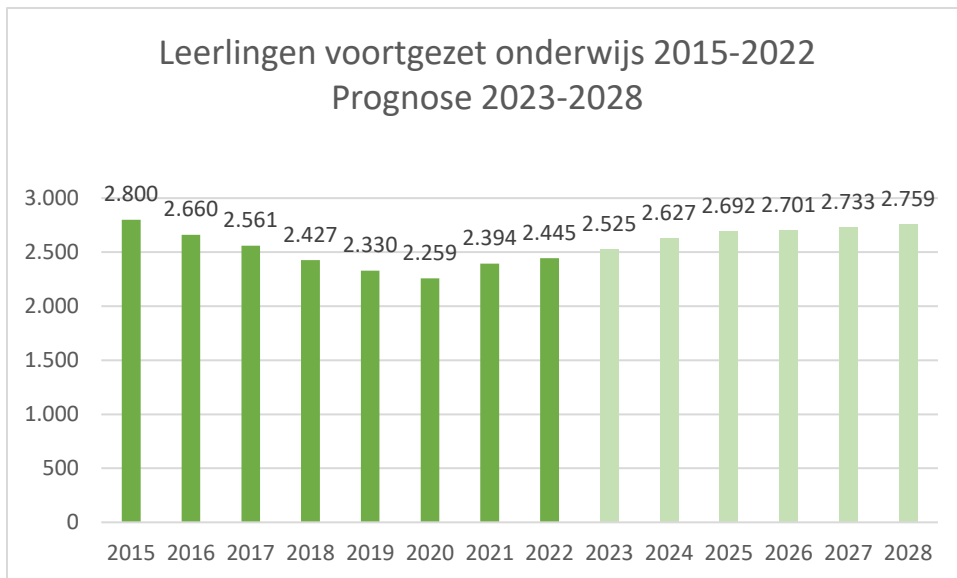
De Piramide van OZHW verzorgt onderwijs in de Schakelklas aan kinderen van statushouders. Zodra de kinderen daar klaar voor zijn, volgen zij daarna onderwijs in reguliere klassen. De Schakelklas is een Ridderkerk-brede voorziening. De kinderen worden ingeschreven bij De Piramide. In de berekening van de ruimtebehoefte wordt nog geen rekening gehouden met de kleinere groepen. Dit is nodig voor efficiënt onderwijs. Het aantal kinderen per groep is idealiter 15.

Sinds 2022 is er door de oorlog in Oekraïne een stijging van het aantal schakelklaskinderen. Zij hebben in 2022 onderwijs gekregen in gebouw De Haven in Ridderkerk. Eind 2022 zijn ze verhuisd naar het Gemini College. OZHW verzorgt het onderwijs aan deze kinderen. Ook een deel van de Oekraïense kinderen uit Barendrecht en Albrandswaard gaat hier naartoe. Het is telkens erg onzeker hoeveel kinderen er zijn. Er komen vaak onverwacht kinderen bij, maar er gaan ook gezinnen weer terug naar hun vaderland. Het is belangrijk dat er ruime onderwijshuisvesting aanwezig is, zodat groei en krimp goed opgevangen kan worden. Die flexibiliteit wordt ook van het schoolbestuur gevraagd, dat voor dit onderwijs leerkrachten inzet.

2.10 Ontwikkeling aantal leerlingen voortgezet onderwijs

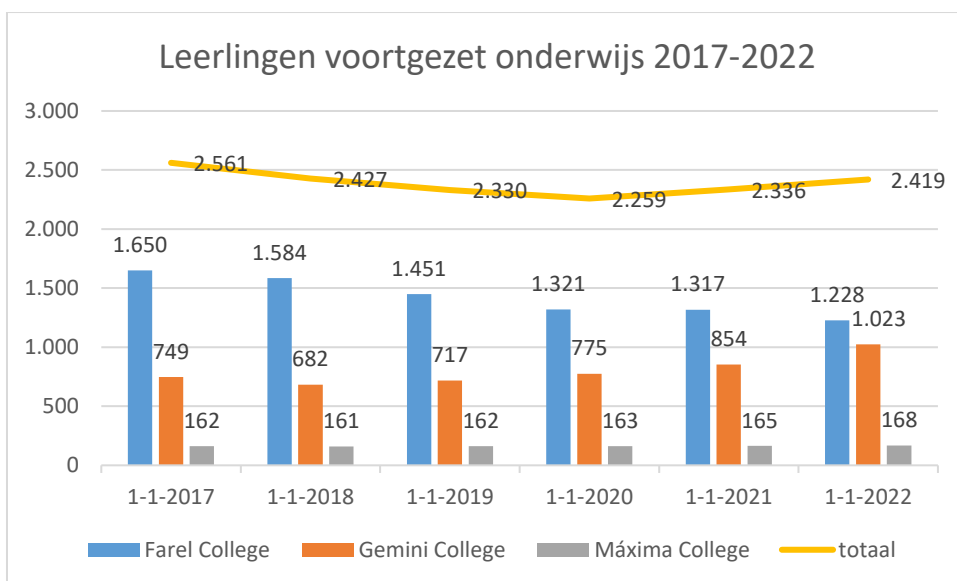
In het voortgezet onderwijs is het aantal leerlingen in de periode 2015-2020 gedaald met 19%.

Daarna is een groei ingezet en de prognose laat voor de komende jaren een stijging zien naar 2.750 leerlingen in 2028.

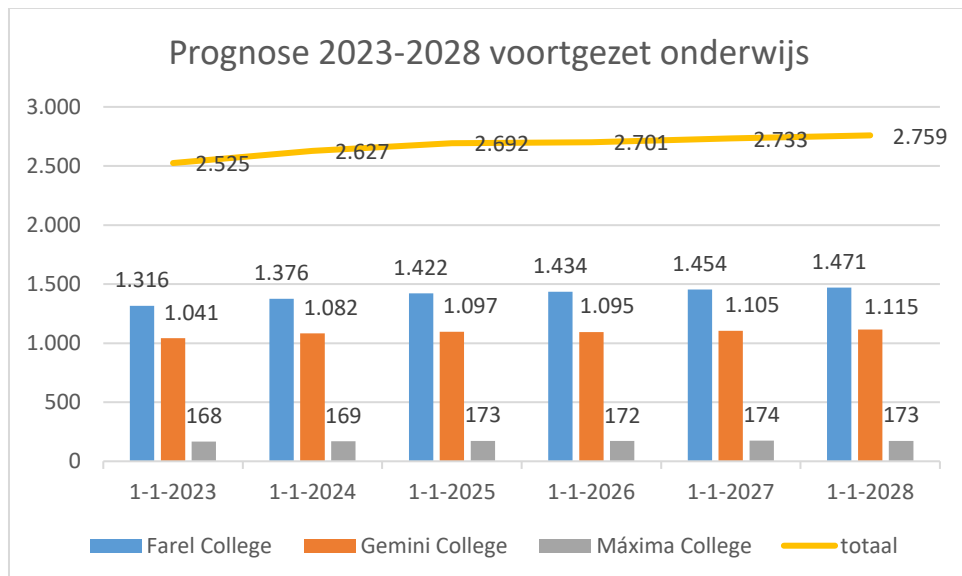

De verdeling van de leerlingen over de twee scholen voor voortgezet onderwijs (vmbo, havo en vwo) was de afgelopen jaren niet stabiel. Het aantal leerlingen op het Farel College en Gemini College daalde tot 2018. Sindsdien groeit het Gemini College weer, maar blijft het Farel College dalen.

Het aantal leerlingen op het Máxima College is stabiel en ligt tussen de 160 en 170 leerlingen. Dit komt door onderlinge afspraken tussen de schoolbesturen OZHW en CVO over het praktijkonderwijs op deze locatie.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling vanaf 2023 en de prognose tot en met 2028 te zien. Onzekere factor daarbij is de invloed van de nieuwbouw van voortgezet onderwijs scholen in Rotterdam-Zuid. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat minder Rotterdamse leerlingen het voortgezet onderwijs in Ridderkerk bezoeken. De prognose zou dan lager kunnen uitkomen.

3 Beleid en regelgeving

Het beleid van de gemeente ligt vast in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Ridderkerk 2021. Deze verordening komt voort uit de Wet op het Primair Onderwijs en de Wet op het Voortgezet onderwijs. Onderwijshuisvesting is een wettelijke taak van de gemeente. In de bijlage Wet- en regelgeving staat die taak omschreven. In dit hoofdstuk staan de verwachte wijzigingen van het landelijk beleid en wat het eigen aanvullende beleid van de gemeente Ridderkerk is.

3.1 Wetswijziging

De VNG, PO-Raad en VO-raad overhandigden in 2018 een nieuw wetsvoorstel voor onderwijshuisvesting aan het ministerie van Onderwijs. Het doel van het voorstel is om meer duidelijkheid te scheppen voor scholen en gemeenten over de verantwoordelijkheid voor goede schoolgebouwen. De drie belangrijkste wetswijzigingen die de PO-Raad, VO-raad en VNG overhandigden aan het ministerie van Onderwijs zijn:

- Het integraal huisvestingsplan wordt verplicht. Het IHP bevat de plannen voor de schoolgebouwen voor de komende 16 jaar. Schoolbesturen zorgen voor meerjarenonderhoudsplannen.
- Renovatie wordt een alternatief voor vervangende nieuwbouw. Met renovatie wordt de levensduur met minimaal 25 jaar verlengd.
- Schoolbesturen mogen onder voorwaarden zelf investeren in gebouwen. Nu mag dit alleen als deze investering wordt terugverdiend, het gaat dan dus om investeringen in duurzaamheid. Ook vanuit privaat vermogen mogen schoolbesturen nu investeren in gebouwen.

In 2020 heeft de minister van Onderwijs Arie Slob de Tweede Kamer laten weten dat in er het najaar van 2021 een wetsvoorstel met de drie wijzigingen komt. Hierin worden ook aanbevelingen uit het rapport “Verkenning Onderwijsvastgoed: Praktijkvoorbeelden en kansen voor de kwaliteitsopgave”¹ meegenomen. In dit rapport van het Economisch Instituut voor de Bouw staat dat er nu geen prikkels zijn die doelmatig opereren op de lange termijn bevorderen. Dat komt door de verdeling van de verantwoordelijkheden voor onderwijshuisvesting tussen gemeenten en schoolbesturen. De investering voor nieuwbouw is voor de gemeente, maar de exploitatie voor het schoolbestuur. De huidige minister Dennis Wiersma verwacht de wetswijziging in 2023 aan de Tweede Kamer voor te leggen.

3.2 Eigen beleid onderwijshuisvesting

De Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Ridderkerk 2021 is gebaseerd op de modelverordening van de VNG, maar heeft een paar afwijkingen.

Ruimtebehoefte in groepen en niet in m²'s

In 2008 en opnieuw in 2015 is besloten om niet de wijziging van de berekening van de ruimtebehoefte in m² over te nemen. Ridderkerk heeft ervoor gekozen om de ruimtebehoefte in groepen te blijven gebruiken. Uitbreiding is dan ook per groep en niet per m². We merken nu in de praktijk dat vooral bij nieuwbouwplannen het rekenen in groepen weinig flexibel. En dat is waar scholen door ontwikkelingen in passend onderwijs meer behoefte aan hebben. Daarom willen we met de schoolbesturen bespreken of de ruimtebehoefte niet beter in m²'s kan.

Indexering volgens Bouwkostenkompas

In 2019 is besloten om de normbedragen te indexeren volgens het Bouwkostenkompas. Dit is een instrument van IGG Bouweconomie dat de marktontwikkelingen van bouwrijzen per sector en per

---

¹ Het rapport is te vinden op: <https://www.eib.nl/publicaties/verkenning-onderwijsvastgoed/>

regio monitort. Hiermee kunnen we de normbedragen zo realistisch mogelijk vaststellen en indexeren.

Huisvesting integrale kindcentra bij nieuwbouw en uitbreiding

In 2020 heeft de gemeente de beleidsregel Huisvesting integrale kindcentra bij nieuwbouw en uitbreiding schoolgebouwen vastgesteld. Hierdoor kan bij schoolgebouwen ook ruimte voor kinderopvang worden gerealiseerd. De beleidsregel maakt geen onderdeel uit van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Ridderkerk 2021. Want het gaat niet om de huisvesting van onderwijs, maar van kinderopvang. De beleidsregel wordt bij een eerstvolgende wijziging vastgelegd in de Verordening materiële financiële gelijkstelling. Er is ook beleid voor de huisvesting van integrale kindcentra in bestaande schoolgebouwen nodig. Zie daarvoor hoofdstuk 3.3.3.

Gewichtenregeling en splitsingstabel bewegingsonderwijs

In 2021 is de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs vastgesteld met daarin een wijziging van de gewichtenregeling en de splitsingstabel bewegingsonderwijs. Dit wordt in de bijlage Beleid en regelgeving nader toegelicht.

Nieuwbouw vanaf 50 jaar

Bij de huisvesting van onderwijs hanteren we een levensduur van het gebouw van 50 jaar. Met 40 jaar is een gebouw financieel afgeschreven. Schoolbesturen geven aan dat vanaf 50 jaar zoveel ingrijpend onderhoud nodig is, dat nieuwbouw (of renovatie) overwogen moet worden. In dit Huisvestingsplan houden we daarom rekening met een levensduur van 50 jaar. Gezien de lange voorbereidingstijd die nodig is om tot nieuwbouw of renovatie te komen, zouden onderzoeken en gesprekken naar nieuwbouw vanaf 45 jaar moeten starten. De uitvoering daarvan is vanaf 50 jaar.

3.3 Nieuw eigen beleid onderwijshuisvesting

Met de vaststelling van het Huisvestingsplan stellen we voor nieuw eigen beleid vast te stellen. Het gaat om:

- de huisvesting van integrale kindcentra bij bestaande gebouwen;
- de te realiseren oppervlakte bij nieuwbouw en uitbreiding te verhogen voor passend onderwijs en extra begeleiding van leerlingen;
- huisvesting van de Schakelklas.

3.3.1. Huisvesting van integrale kindcentra bij bestaande gebouwen

Op 13 van de 16 (speciale) basisscholen is ook een locatie peuteropvang en buitenschoolse opvang. De Wet op het Primair Onderwijs biedt beperkt ruimte om een lokaal aan kinderopvang te verhuren. Onderwijs heeft altijd voorrang. Dat betekent dus dat als er leegstand is, deze gebruikt kan worden voor kinderopvang. Maar als de school groeit, moet kinderopvang wijken voor onderwijs. In de praktijk gebeurt dit niet en ervaren scholen nog meer ruimtetekort. Deze situatie is een belemmering in de samenwerking tussen school en kinderopvang, verstoort de doorgaande lijn en zorgt voor onzekerheid voor bijvoorbeeld het doen van investeringen in het gebouw door de kinderopvangorganisatie.

We stellen daarom voor om op een aantal scholen met de kinderopvangorganisatie een langdurige huurovereenkomst af te sluiten. Er is dan voor de kinderopvang geen risico meer dat de huurovereenkomst wordt opgezegd als de school groeit. Dit kan alleen op scholen waar leegstand is en blijft. Hiertegenover staat een huursom van € 6.400 per groepslokaal per jaar die de gemeente van de kinderopvangorganisatie ontvangt. Dit is in lijn met de Wet Markt en Overheid en de nota maatschappelijk vastgoed van Ridderkerk. Kinderopvang Yes! wil hiervan gebruik gaan maken bij De Bosweide.

Op scholen waar geen langdurige leegstand is, kan het gebouw uitgebreid worden volgens de beleidsregel Huisvesting integrale kindcentra bij nieuwbouw en uitbreiding schoolgebouwen als daar ruimte voor is. Bij schoolgebouwen die binnenkort nieuwbouw krijgen, wijzigen we de bestaande situatie niet. We leggen het beleid voor Integrale kindcentra in bestaande schoolgebouwen vast in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs bij de eerstvolgende wijziging. In Bijlage III.1 voegen we deze tekst toe:

Voor het inrichten van een schoolgebouw tot Integraal Kindcentrum met kindvoorzieningen als bedoeld in de Wet kinderopvang geldt dat, indien:

- 1. het bevoegd gezag eigenaar is van het schoolgebouw;*
- 2. de voorziening is de huur van een groepslokaal, dat volgens de laatste door de gemeente opgestelde prognose, de komende 15 jaar niet nodig is voor de huisvesting van de school;*
- 3. het college en bevoegd gezag een vaststellingsovereenkomst afsluiten voor het eigendom en beheer van het Integraal Kindcentrum volgens een door het college vastgesteld format; en*
- 4. de kale huur; waaronder wordt verstaan de kosten van rente, afschrijving, verzekering en onroerende zaakbelasting door het bevoegd gezag wordt afgedragen aan het college. De kale huur bedraagt per groepslokaal € 6.400, vanaf 1 januari 2024 jaarlijks te indexeren volgens de prijsbijstellingsystematiek genoemd in artikel A.1 van bijlage IV;*

de in de vaststellingsovereenkomst aangeduide ruimte(s) niet langer tot de capaciteit van de school worden gerekend.

3.3.2. Ruimte voor passend onderwijs en extra begeleiding van leerlingen

Scholen ervaren dagelijks dat er te weinig ruimte is in het gebouw om leerlingen extra te ondersteunen met bijvoorbeeld logopedie en fysiotherapie. Dit probleem is in Ridderkerk de laatste jaren alleen maar groter geworden door de groei van de scholen. Er is nauwelijks meer een lokaal leegstand, dat voorheen voor deze ondersteuning gebruikt kon worden. De gebouwen voldoen dus wel aan de normen voor een basisschool, maar deze normen zijn al decennia onveranderd. Terwijl de ondersteuning op de scholen wel gegroeid is. Daarnaast blijven vanwege het passend onderwijs meer kinderen op de basisschool. Zij gaan minder snel naar speciaal (basis)onderwijs. Deze kinderen draaien mee in de klas, maar hebben wel extra ondersteuning nodig. Ook voor hen is extra ruimte zeer welkom. Voorgesteld wordt om daarom bij de nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen extra m²'s BVO beschikbaar te stellen. Voorwaarde is daarbij wel dat daar ruimte voor is op het perceel van de school. Per 8 groepen krijgt een school dan 50 m² extra, die zelf in te delen is. Tabel 1 van bijlage III van de Verordening moet daarom aangepast worden. Dit kan bij de eerstvolgende wijziging van de Verordening meegenomen worden. De tabel komt er als volgt uit te zien.

Tabel 1 Gebouwen met een permanente bouwaard

Permanente gebouwen voor een basisschool waarin meer dan 30 leerlingen worden gehuisvest

Aantal groepen leerlingen	Minimale bvo (inclusief m ² bvo voor onderwijskundige vernieuwingen)	Opslag voor ruimte voor passend onderwijs en zorg
2	350	0m ²
3	465m ²	0m ²
4	580m ²	30m ²
5	785m ²	35m ²
6	900m ²	40m ²
7	1.015m ²	45m ²
8	1.130m ²	50m ²
9	1.245m ²	55m ²
10	1.360m ²	60m ²
11	1.475m ²	70m ²
12	1.590m ²	75m ²
13	1.705m ² *	80m ² **

*) en vervolgens te verhogen met 115 m² ten behoeve van één groep leerlingen

**) en vervolgens te verhogen met 5m² ten behoeve van één groep leerlingen

Indien het gebouw beschikt over een tweede speellokaal, wordt de bvo opgehoogd met 90 m²

3.3.3 Huisvesting van de Schakelklas

De Schakelklas is een Ridderkerk-brede voorziening voor onderwijs aan kinderen van statushouders. Voor dit onderwijs is een eigen groepslokaal nodig. Voorgesteld wordt om daarmee rekening te houden bij de ruimtebehoefteberekening. We gaan hierover nader in gesprek met OZHW en nemen hierin ook het onderwijs aan Oekraïense kinderen mee.

4. Duurzame schoolgebouwen

Er moet de komende jaren veel gebeuren om te zorgen voor een gezonde en duurzame leer- en werkomgeving in voor schoolbesturen betaalbare gebouwen. Om dit te realiseren is er op elk niveau in de samenleving actie nodig. Zo ook voor schoolbesturen en gemeenten om onderwijsgebouwen te verduurzamen naar frisse en toekomstbestendige gebouwen. In dit hoofdstuk staat waarmee we rekening moeten houden bij duurzame onderwijshuisvesting. Meer informatie is te vinden in de bijlage Duurzaamheid.

4.1 Energie

De onderwijssector biedt veel kansen voor verduurzaming. Het is voor onderwijsbestuurders en gemeenten wel een uitdaging om hun panden te verduurzamen. Een duurzaam schoolgebouw heeft een gezond binnenklimaat, een laag energieverbruik, een lage CO₂ uitstoot en is betaalbaar. Het gebouw is daarbij ondersteunend aan het onderwijs dat wordt gegeven, past bij het aantal leerlingen, is toegankelijk en toekomstbestendig.

Voor de sector onderwijshuisvesting primair en voortgezet onderwijs hebben de VNG, PO- en VO-raad in 2020 op landelijk niveau een sectorale routekaart² opgesteld. Hierin staat hoe al deze duurzaamheidsdoelen gehaald kunnen worden. Om te komen tot energieneutrale gebouwen in 2050, moet het tempo van vervanging en verduurzaming van de gebouwen worden opgeschroefd.

Bij vervangende nieuwbouw bouwen we een (bijna) energieneutraal gebouw. De gemeente stelt hiervoor het budget beschikbaar. Als een school nog niet vervangen wordt, treft het schoolbestuur maatregelen om het gebouw energiezuiniger te maken. Dit kan door het aanbrengen van LED verlichting, energiemonitoring, na-isolatie van spouwmuren, plaatsen van PV panelen, het aansluiten op de natuurlijke momenten van onderhoud (vervangen van glas, na-isoleren van het dak, vervangen gasketel door warmtepomp), én het uitvoeren van grootschalige renovaties, die een nog ingrijpende verbetering van de energieprestatie mogelijk maken. Schoolbesturen brengen hun vastgoedportefeuille hierbij in beeld en vertalen de klimaatambities door voor hun gebouwen. Er zijn diverse ondersteunings- en stimuleringsprogramma's voor schoolbesturen.

4.2 Een gezond binnenklimaat (frisse scholen)

Naast energiebesparing is er extra aandacht voor een gezond binnenklimaat. Het Programma van Eisen Frisse Scholen gaat in op vijf thema's die nodig zijn voor een gezonde, comfortabele en energiezuinige school: energie, lucht, temperatuur, licht en geluid. Voor ieder thema zijn drie ambitieniveaus vastgesteld: klasse C (acceptabel), klasse B (goed) en klasse A (zeer goed). Klasse C is haalbaar bij bestaande bouw. Het streven is om scholen bij nieuwbouw minimaal te laten voldoen aan klasse B. De hogere niveaus kunnen met extra investeringen gerealiseerd worden.

De situatie rondom het coronavirus heeft hier nog extra aandacht op gevestigd. Dat heeft o.a. geleid tot een (tijdelijke) regeling SUVIS voor het optimaliseren van ventilatie in bestaande scholen. Een beter binnenklimaat vraagt in veel gevallen om toepassing van extra installaties (ook voor ventileren en koelen) en zal in de meeste gevallen leiden tot een hoger energiegebruik.

4.3 Circulair bouwen

De vraag naar grondstoffen neemt wereldwijd toe. Daarom zet Nederland zich in om zuiniger en slimmer met grondstoffen om te gaan. Het doel: volledig circulair zijn in 2050. Om hiervoor te zorgen heeft Nederland drie belangrijke tussendoelen geformuleerd: in 2030 50% minder primair materiaalgebruik en sinds 2020 mag nog maar 50% van het afval verwerkt worden als restafval

---

² [sectorale routekaart po-raad vo-raad vng.pdf \(poraad.nl\)](#)

(exclusief papier en karton). En tot slot vanaf 2023 zijn alle uitvragen in de gebouwde omgeving, waar mogelijk, circulair en in 2050 is 100% circulair, conform de nationale ambitie.

4.4 Klimaatadaptief bouwen

De Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) is de overkoepelende Nederlandse strategie op het gebied van klimaatadaptatie. In het NAS Uitvoeringsprogramma staan de plannen en acties om de gevolgen van deze belangrijke klimaatrisico's aan te pakken.

Met de Klimaatadaptatie Strategie Ridderkerk sluiten we aan bij de NAS met als centrale doelstelling om klimaatbestendig en waterrobuust te zijn in 2050 in Ridderkerk. Hiermee is de leefomgeving bestand tegen de extremen veroorzaakt door wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. Dit betekent dat de fysieke leefomgeving klimaatrobuust ingericht is.

De gemeente Ridderkerk heeft zich bovendien aangesloten bij het convenant Klimaatadaptief Bouwen van de provincie Zuid-Holland. Hiermee moeten nieuwe ontwikkelingen voldoen aan de minimale eisen, zoals opgenomen in het convenant.³

Bij de bouw van nieuwe gebouwen wordt daarom gelet op waterberging voor drogere tijden en snel afvoeren van water bij hevige regenbuien, zorgen voor voldoende schaduw bij hitte en ruimte voor flora en fauna. Dit geldt dus ook voor de bouw van scholen. Er is hiervoor geen aanvullend budget bovenop het normbedrag voor nieuwbouw beschikbaar. De schoolbesturen zijn daardoor zeer beperkt in het treffen van maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie.

In Ridderkerk is de motie natuurinclusief bouwen aangenomen over het belang van natuurinclusief bouwen.⁴

4.5 Aanpak duurzame schoolgebouwen

Met de klimaattransitie staat de gebouwde omgeving voor een grote uitdaging. De ambitie is dat we uiterlijk in 2050 CO2 neutraal en circulair staat, met als wettelijk kader voor duurzame onderwijshuisvesting:

Energie	
BENG	Vanaf januari 2021 moeten nieuwe gebouwen voldoen aan de BENG-eisen. Dit staat voor 'Bijna Energieneutrale Gebouwen'.
Label A+++ in 2050	De Renovatiestandaard schrijft vanaf 2030 een wettelijk niveau voor. bestaande onderwijsgebouwen moeten uiterlijk in 2050 voldoen aan energielabel A+++
Wet VET	De wet Voortgang Energie transitie VET regelt onder meer dat de aansluitplicht op aardgas vervalt. In de praktijk betekent dat dat nieuwbouw niet meer zal worden aangesloten op aardgas.
Uitvoeringsplicht Wmb EED	Voor bestaand vastgoed geldt een uitvoeringsplicht (wet milieubeheer) voor het uitvoeren van duurzame maatregelen die een terugverdientijd van 5 jaar of korter hebben. Schoolbesturen vinden de maatregelen in de Erkende Maatregelenlijst.
Circulair bouwen	
	Voor circulair bouwen zijn momenteel alleen eisen opgesteld voor de kantoorfunctie en voor woongebouwen, dit is de Milieu Prestatie Gebouw (MPG). Op termijn zal daar ook een eis komen voor de onderwijsfunctie (schoolgebouwen).
Gezond binnenklimaat	
	In het Bouwbesluit is een eis gesteld aan luchtverversing, ook voor onderwijs-gebouwen. Het onderwijsveld hanteert Frisse Scholen (klasse B) als uitgangspunt bij nieuwbouw.

³ www.bouwadaptief.nl

⁴ [motienr-53-2019-PvdA-natuurinclusief-bouwen-afgedaan.pdf \(ridderkerk.nl\)](https://www.rijksoverheid.nl/onderzoek/rapporten/2019/09/11/motienr-53-2019-PvdA-natuurinclusief-bouwen-afgedaan.pdf)

Klimaatadaptatie	
	De NAS beschrijft de landelijke aanpak. In de RAS bespreken gemeente, waterschappen en provincie de regionale aanpak. Door stresstesten worden de belangrijke thema's per gebied duidelijk. In risicodialogen wordt vervolgens per gebied een passende set van maatregelen besproken.

4.6 Duurzaamheid brengt dynamiek en kansen

De transitie is complex en nog niet alles is duidelijk, maar het biedt ook kansen. Met nieuwe ontwikkelingen kunnen we stappen nemen en zichtbaar resultaat boeken. Er is brede consensus bij overheid, marktpartijen en organisaties wat betreft duurzaam bouwen. Het is nu belangrijk dit uit te voeren.

We gaan in etappes toewerken naar een CO₂ neutrale en circulaire samenleving in 2050. Het vraagt om het toepassen van nieuwe technologie, kennis en expertise, maar soms ook een ander economisch systeem waarin we werken. We gaan daarom leren van nieuwe businessmodellen, samenwerkingsvormen en technieken waarin het thema klimaat is verankerd. We betrekken het thema klimaat in een zo vroeg mogelijk stadium bij onze plannen. We zetten in op een iteratief proces waarin we gezamenlijk projecten lanceren, kennis ontwikkelen en ervaringen delen. We focussen op het leren door te experimenteren, te analyseren wat werkt en waar we tegen belemmeringen oplopen. Om dat vervolgens door te vertalen naar andere projecten.

Een eerste stap zetten we met de uitbreiding van het Gemini College. Bovenop het normbedrag voor deze uitbreiding heeft de raad € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld voor duurzaamheidsmaatregelen. Dit wordt een pilot op het gebied van materialen, energie en klimaat. Deze ervaring kunnen we gebruiken bij volgende scholenbouwprojecten.

Per project en/of ontwikkeling inventariseren we in een vroeg stadium de mogelijkheden tot een duurzame ontwikkeling. Dit betekent dat we voor elk thema de kansen en mogelijkheden inventariseren en tegen elkaar afwegen. Het opwekken van energie kan bijvoorbeeld op gespannen voet staan met het thema circulair. Hoe meer energie er wordt opgewekt, des te meer materialen er nodig zijn. Dit heeft mogelijk een ongunstig effect op de milieubelasting. Het is dus altijd zoeken naar de juiste balans. Hoe eerder we de thema's toepassen in een ontwikkeling, hoe eenvoudiger het is om tot goede afwegingen en oplossingen te komen.

Om de klimaatambities te realiseren, worden ook onze schoolgebouwen verduurzaamd. Voor een deel van de gebouwen betreft dit reguliere investeringen, waarvoor deels financiering beschikbaar is. Voor een ander deel betreft het meerkosten. Een deel kan daardoor niet uit de huidige bekostiging van gemeenten en schoolbesturen bijgedragen kunnen worden. Over de financierbaarheid van de benodigde maatregelen bestaat op dit moment in Nederland nog onduidelijkheid. Binnen de huidige financieringssystematiek zijn gemeenten verantwoordelijk voor nieuwbouw en renovatie. Voor het nemen van eenvoudige maatregelen, die zich snel terugverdienen, zijn schoolbesturen verantwoordelijk. Per project worden daarom de financiële consequenties voorgelegd aan het bestuur, waarbij kenbaar is dat we de kansen en mogelijkheden van de verschillende thema's tegen elkaar afwegen.

5 Analyse onderwijshuisvesting primair onderwijs

We hebben in beeld gebracht met welk beleid voor onderwijshuisvesting we te maken hebben en wat we willen bereiken. Als we dit afzetten tegen de huidige situatie, hoe staat Ridderkerk er dan voor en wat kunnen we voor de komende jaren verwachten? Daarom doen we een analyse van de gebouwen, bekijken we de capaciteit per schoolgebouw en per wijk en of er voldoende gymaccommodaties zijn.

5.1 Gebouwen

De gemiddelde leeftijd van de schoolgebouwen voor primair onderwijs is 39 jaar. De 5 oudste gebouwen krijgen de komende jaren nieuwbouw. Dan daalt de gemiddelde leeftijd in 2025 naar 26 jaar.

School	Bouwjaar
De Regenboog	1958
De Klimop Centrum	1966
De Driemaster	1967
De Wingerd	1968
De Noord	1969
De Klimop Rijsoord	1974
De Fontein	1977
De Bosweide	1977
Rehobothschool	1978
De Bongerd	1979
De Botter	1982
SBO De Burcht	1990
Piramide Centrum	1996
Ds. G.H. Kerstenschool	2001
Piramide Rijsoord	2006
Dr. Schaepmanschool	2008
De Reijer	2013

5.2 Capaciteit

In de afgelopen jaren is het aantal leerlingen gegroeid. De ruimtebehoefte van het basisonderwijs is sterk gestegen van 147 lokalen in 2015 naar 173 nu. De basisscholen hebben een gezamenlijke capaciteit van 175 lokalen (+ 6 lokalen in het voormalige schoolgebouw De Klimop in Rijsoord). En dan hebben bijna alle basisscholen daarvan ook lokalen in gebruik gegeven aan de kinderopvang. En daardoor zitten de schoolgebouwen nu vol en op sommige plaatsen zelfs overvol. De situatie per wijk wordt hieronder nader geanalyseerd.

5.3 Analyse per wijk

Per wijk volgt hier een analyse van de scholen voor basisonderwijs. Bij een ruimtetekort is het aantal groepen in rood weergegeven. Scholen waar de capaciteit met 1 lokaal wordt verlaagd voor kinderopvang zijn in blauw weergegeven. Dit is gedaan volgens het voorgestelde beleid voor de huisvesting van IKC's in bestaande gebouwen. Na de tabel volgt per school een toelichting op de huisvestings situatie.

Ridderkerk – Centrum

Wijk	School	Bouwjaar	Capaciteit gebouw	Teldatum Prognose				
				1-10-2022	2024	2026	2028	2037
Centrum	Rehobothschool	1978	17	18	17	17	17	17
	De Klimop Centrum	1966	6	8	8	8	8	8
	Ds. G.H. Kerstenschool	2001	12	11	10	10	10	10
	Dr. Schaepmanschool	2008	10	8	9	10	10	10
	De Piramide Centrum	1996	11	9	9	9	10	9
Totaal Centrum			56	54	53	54	55	54

De scholen in het Centrum zitten vol. Hieronder volgt een toelichting per gebouw.

De Rehobothschool is in 2021 uitgebreid met een 17^e lokaal. Op de lange termijn is geen uitbreiding nodig. De behoefte aan een 18^e groep duurt slechts een jaar. De school zou ook graag huisvesting willen bieden aan Hadassa Kinderopvang, maar daar is geen ruimte voor op het perceel. De gemeente heeft samen met de partijen onderzocht of er meer ruimte in de omgeving te vinden is. We hebben daarbij gekeken naar het naast de school gelegen perceel van de voormalige Toyota-garage aan de P.C. Hoofdstraat 14-20. Hier is ruimte voor de huisvesting van kinderopvang. We willen ook onderzoeken of de gymzaal aan de P.C. Hoofdstraat 5 daar vervangende nieuwbouw kan krijgen. Zo ontstaat een IKC van de Rehobothschool, Hadassa Kinderopvang en een gymzaal. Voor deze ontwikkeling is duidelijkheid over de planvorming voor het P.C. Hooftpark op de locatie Trelleborg nodig. Die duidelijk is er nu nog niet. Daarom is dit geen oplossing voor de korte termijn. Zodra er wel duidelijkheid is over de planvorming voor het P.C. Hooftpark, onderzoeken we de huisvesting van Hadassa Kinderopvang en een gymzaal bij de Rehobothschool verder.

De Klimop Centrum heeft te weinig ruimte en moet uitgebreid worden. Voor kinderopvang SKR zijn door PCPO de afgelopen jaren noodlokalen aan het gebouw geplaatst. Het schoolbestuur PCPO wil De Klimop Centrum in 2025 vernieuwen en uitbreiden. Hiervoor is op het huisvestingsprogramma 2022 een voorbereidingskrediet opgenomen. Het plan is om in 2025 de bestaande zes lokalen te renoveren en twee lokalen, een aula en speellokaal en ruimte voor de kinderopvang van SKR toe te voegen. De school heeft tijdens deze werkzaamheden tijdelijke huisvesting nodig. Dit kan vanaf 2025 in het gebouw Platanenstraat 6. Met deze uitbreiding en vernieuwing wordt het ruimtetekort op de lange termijn opgelost. Tot die tijd wil PCPO het ruimtetekort oplossen met de plaatsing van noodlokalen.

De Ds. G.H. Kerstenschool is passend gehuisvest. Deze school heeft geen kinderopvang.

De Dr. Schaepmanschool heeft nu en in de toekomst voldoende ruimte. De school verwacht de komende jaren ook gestage groei naar 10 groepen. De Dr. Schaepmanschool heeft bij de nieuwbouw in 2008 voor eigen rekening een extra lokaal in het gebouw gerealiseerd. Kinderopvang Mundo gebruikt dit lokaal. Dit is dus een 11^e lokaal in het gebouw, maar dit lokaal telt niet mee in de capaciteit voor het onderwijs.

De Piramide Centrum heeft 11 permanente lokalen en twee noodlokalen uit 2002. De twee noodlokalen worden gebruikt door Yes! Kinderopvang voor peuteropvang en buitenschoolse opvang. OZHW heeft op eigen kosten een tijdelijk noodlokaal geplaatst naast De Piramide Centrum. Dit is nodig voor het werken in kleinere groepen om de achterstanden die in de Corona-periode zijn

opgelopen, weg te werken. Dit lokaal wordt nu gebruikt voor een groepje 4-jarigen, die nog niet schoolrijp zijn. De school heeft met 11 groepslokalen voldoende ruimte voor de 9 groepen leerlingen. Daarnaast zijn er in het gebouw ook een Schakelklas (voor onderwijs aan kinderen van statushouders) en Erasmusklas (onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen van de OZHW scholen in Ridderkerk). De gemeente wil voor de Schakelklas per 15 leerlingen een eigen lokaal beschikbaar stellen. Op 1 oktober 2022 waren er 19. Voor deze leerlingen is het 10^e en 11^e groepslokaal beschikbaar. De leerlingen van de Oekraïense Schakelklassen staan ook bij De Piramide ingeschreven. Dit waren er per 1 oktober 2022 9. Zij zijn sinds december 2022 gehuisvest in het Gemini College. Daarvoor is nu en de komende jaren ruimte beschikbaar in het gebouw. De Erasmusklas is een eigen initiatief en beleidskeuze van OZHW. Leerlingen van de scholen in Ridderkerk volgen enkele dagen per week een ander programma dan de rest van de groep. De gemeente voorziet niet in huisvesting voor de Erasmusklassen, want voor deze kinderen is al ruimte in hun eigen groep. In 2024 gaan OZHW en Yes! de verouderde noodlokalen weghalen en vervangen door permanente lokalen. Het gebouw wordt zo dus voor kinderopvang uitgebreid. Dit kan via de beleidsregel uitbreiding IKC en staat op het huisvestingsprogramma 2023. De gemeente doet de investering en Yes! betaalt deze via kostendekkende huur terug.

Ridderkerk – West

Wijk	School	Capaciteit gebouw	Teldatum		Prognose				
			1-10-2022	2024	2026	2028	2037		
West	De Driemaster	1980	6	5	5	5	5	5	5
	Totaal West		6	5	5	5	5	5	5

De Driemaster in West is nu tijdelijk gehuisvest aan de Platanenstraat 6. In 2020 is de school van de Randweg in Slikkerveer naar de Platanenstraat verhuisd vanwege de nieuwbouw. Deze zou eerst op de vorige locatie aan de Randweg komen. Nu is besloten dat de nieuwbouw aan de Platanenstraat komt. In het gebouw Platanenstraat huurt Hadassa twee ruimtes. De nieuwe school met kinderopvang van To Be Kind komt naast het bestaande oude schoolgebouw. Het nieuwe IKC is naar verwachting in 2025 klaar.

Ridderkerk – Oost

Wijk	School	Capaciteit gebouw	Teldatum		Prognose				
			1-10-2022	2024	2026	2028	2037		
Oost	De Noord	1969	12	12	13	14	14	12	
	De Wingerd	1968	11	12	13	13	14	12	
	Totaal Oost		23	24	26	27	28	24	

De Wingerd en De Noord krijgen de komende jaren nieuwbouw. Voor beide scholen is een investeringskrediet beschikbaar gesteld. Beide scholen zijn sindsdien gegroeid.

Voor De Noord heeft de raad in 2021 besloten om bij de nieuwbouw geen 12, maar 13 lokalen te realiseren. De prognose 2023 laat nu zien dat de school gedurende 6 jaar recht heeft op tijdelijke huisvesting van de 14^e groep. Er is rekening gehouden met een mogelijke uitbreiding en de kans is aanwezig dat daarvan al binnen een paar jaar gebruik moet worden gemaakt. Yes! Kinderopvang gebruikt in het huidige gebouw een lokaal en krijgt in de nieuwbouw meer ruimte. Tijdens de nieuwbouw is tijdelijke huisvesting nodig. De voorbereidingen daarvoor zijn nog bezig.

Voor De Wingerd was rekening gehouden met een gebouw voor 11 groepen, maar de school is recent gegroeid en heeft op de lange termijn 12 lokalen, en zelfs een periode 13 lokalen nodig. In de loop van 2023 leggen we de raad daarom een voorstel voor de bouw van een school met 13 lokalen. De Wingerd gaat een IKC vormen met SKR. In het gebouw komt ruimte voor kinderopvang en buitenschoolse opvang. Ook het wijkcentrum krijgt een plek in het gebouw. SKR gebruikt nu in het huidige gebouw van De Wingerd een ruimte voor peuteropvang.

Ridderkerk – Drievliet

Wijk	School	Capaciteit gebouw	Teldatum Prognose					
			1-10-2022	2024	2026	2028	2037	
Drievliet	De Bongerd	1979	12	11	11	12	11	10
	De Botter	1982	16	13	14	15	15	13
Totaal Drievliet			28	24	25	27	26	23

De Bongerd (PCPO) en De Botter (OZHW) bereiken de komende jaren de leeftijd van 50 jaar: De Bongerd in 2029 en De Botter in 2032. De schoolbesturen willen vanaf 2025 samen met de gemeente onderzoeken of in de toekomst gezamenlijke huisvesting van deze scholen een optie is. In Bolnes bevalt het goed dat twee scholen naast elkaar zijn gehuisvest en van elkaars ruimte gebruik kunnen maken, als dat nodig is. Dit is natuurlijk alleen mogelijk als er een geschikte locatie voor gevonden kan worden.

Totdat er nieuwbouw in de periode 2030-2040 komt, is er voor beide bestaande scholen een plan voor de komende jaren nodig.

PCPO verwacht groei van De Bongerd, maar wil ook ruimte blijven bieden aan kinderopvang SKR, die 1 lokaal gebruikt. De Bongerd heeft 8 permanente en 4 noodlokalen bij het gebouw. De noodlokalen zijn in 2002 geplaatst en inmiddels oud en aan vervanging toe zijn. Gezien de resterende levensduur van het gebouw wil het schoolbestuur geen onnodige investeringen doen of van de gemeente vragen. PCPO heeft een aanvraag voor uitbreiding met 1 noodlokaal gedaan voor de huisvesting van SKR. Dit is op grond van het IKC-beleid. De gemeente doet dan dus de investering en SKR betaalt deze in 10 jaar terug.

Basisschool De Botter deelt het schoolgebouw met wijkcentrum De Fuik. Het wijkcentrum zit in een gebouwgedeelte tussen de twee schoolgedeelten met ieder 8 lokalen en een speellokaal. Oorspronkelijk waren hier twee scholen gehuisvest. Er is geen directe doorgang van het ene deel van de school naar het andere. De Botter heeft recht op de huisvesting van 13 groepen. Yes! Kinderopvang gebruikt 1 lokaal. Daarnaast gebruikt stichting Bram ook een lokaal en het tweede speellokaal. Stichting Bram is voor de zorg, begeleiding en onderwijs voor kinderen vanaf 3 jaar met een ernstige meervoudige beperking. Het gaat om 11 kinderen. Er ontstaat een tekort aan ruimte als vanaf 2025 de school gedurende 8 jaar zelf 15 van de 16 lokalen nodig heeft. We zijn daarom samen met de partijen op zoek naar extra ruimte.

Ridderkerk – Rijsoord

Wijk	School	Capaciteit gebouw	Teldatum Prognose					
			1-10-2022	2024	2026	2028	2037	
Rijsoord	De Piramide Rijsoord	2006	6	8	9	9	10	10
Totaal Rijsoord			6	8	9	9	10	10

Per 1 augustus 2022 is basisschool De Klimop in Rijsoord opgeheven. Een groot deel van de leerlingen van De Klimop bezoekt nu De Piramide in Rijsoord. Door de groei van het aantal leerlingen gebruikt De Piramide nu ook ruimte in het gebouw van De Klimop. SKR huurt sinds 2021 twee lokalen voor peuteropvang en kinderopvang in het gebouw. Gedurende het schooljaar 2022/2023 overlegt de gemeente met OZHW, Yes! Kinderopvang en SKR hoe het gebouw het best gebruikt kan worden voor opvang en onderwijs van de kinderen in Rijsoord. De komende 6-10 jaar zal het gebouw op deze manier in gebruik blijven. Gezien de leeftijd van het gebouw, komt vernieuwing dan aan de orde. Hier moet te zijner tijd een plan voor worden gemaakt. Daarbij moet ook vernieuwing van de gymzaal aan de Linnenstraat meegenomen worden.

Voor de sluiting van De Klimop ervoer De Piramide Rijsoord ruimtetekort. OZHW heeft daarom voor eigen rekening nog een 7^e lokaal bij de school geplaatst. De school heeft zo meer ruimte om niet te veel dubbele groepen in de lokalen te plaatsen. Yes! Kinderopvang maakt gebruik van het speellokaal. Voor de bewegingslessen van groep 1/2 huurt de school extra ruimte in de gymzaal.

Ridderkerk – Slikkerveer

Wijk	School	Capaciteit gebouw	Teldatum					
			1-10-2022	2024	2026	2028	2037	
Slikkerveer	De Regenboog	1958	16	16	15	15	16	17
	De Reijer	2013	15	16	16	16	16	15
Totaal Slikkerveer		31	32	31	31	32	32	

Slikkerveer is een wijk die verjongt. De basisscholen zijn de afgelopen jaren gegroeid in leerlingaantal en zitten vol.

De Regenboog is gehuisvest in het oudste schoolgebouw van Ridderkerk. Het oudste deel is van 1958. Het schoolbestuur wil al enkele jaren nieuwbouw van het gebouw. Het schoolgebouw heeft een hoge cultuurhistorische waarde. Het is een voorbeeld van de wederopbouwarchitectuur. We willen daarom het gebouw behouden. De gemeente is daarom samen met de school en kinderopvang SKR in 2022 gestart met een ontwerpend onderzoek met Stichting Mevrouw Meijer. We onderzoeken op welke manier het gebouw met renovatie vernieuwd kan worden met behoud van de cultuurhistorische waarde. Met voldoende ruimte voor een integraal kindcentrum met SKR. Voor deze vernieuwing zijn middelen in de begroting opgenomen voor de jaren 2024 en 2025. Er is aanvullend krediet nodig vanwege de groei van de school, indexering van het normbedrag en voor het kinderopvanggedeelte. Tijdens de werkzaamheden is tijdelijke huisvesting voor de school nodig. Deze is beschikbaar in het gebouw van het Gemini College aan de Prinses Margrietstraat. Vanwege groei van de school zal al in 2023 eerder een aantal groepen verhuizen naar het Gemini College. SKR gebruikt nu voor de peuteropvang een ruimte in het huidige gebouw van De Regenboog.

De Reijer is gehuisvest in een schoolgebouw uit 2013. Op dit moment maakt de school bovendien gebruik van ruimte in het Gemini College en dat blijft de komende jaren ook mogelijk. Rond het jaar 2025 is uitbreiding nodig. Want het Gemini College aan de Prinses Margrietstraat is dan aan het einde van de levensduur. Na de oplevering van de nieuwbouw Gemini College in 2022 blijft de vmbo-afdeling van het Gemini College in het oude gebouw. Ook De Regenboog en schakelklassen zullen daar (tijdelijk) gehuisvest zijn. OZHW heeft een aanvraag voor een voorbereidingskrediet ingediend en gaat onderzoeken hoe de uitbreiding van De Reijer op het eigen terrein gerealiseerd kan worden.

De Reijer heeft in het huidige gebouw een lokaal in gebruik gegeven aan Yes! Kinderopvang. Het schoolbestuur OZHW en Yes! Kinderopvang willen bij de uitbreiding ook een lokaal voor kinderopvang realiseren volgens het IKC-beleid. Het is nu niet mogelijk om het lokaal permanent te verhuren aan Yes!, omdat de school de ruimte formeel zelf nodig heeft.

In Slikkerveer is ook school voor speciaal basisonderwijs De Burcht gehuisvest. Het gebouw heeft 15 lokalen en een ruimtebehoefte van 9 lokalen. De school is dus ruim gehuisvest. Hoewel de school openstaat voor eventueel medegebruik door andere scholen, is dit in de praktijk lastig te realiseren. Het is voor de doelgroep van de school erg belangrijk dat de rust en overzichtelijke structuur behouden blijft.

Ridderkerk – Bolnes

Wijk	School	Capaciteit gebouw	Teldatum Prognose					
			1-10-2022	2024	2026	2028	2037	
Bolnes	De Fontein	1977	14	14	14	15	16	15
	De Bosweide	1977	12	11	11	11	11	11
Totaal Bolnes			26	25	25	26	27	26

Met de uitbreiding in 2021 van De Fontein naar 14 groepen zijn beide scholen in Bolnes passend gehuisvest. Bij De Fontein wordt de komende jaren nog een lichte groei verwacht. SKR gebruikt bij De Fontein een lokaal dat door de school zelf gefinancierd is en niet tot de capaciteit wordt meegerekend. Deze kan opgevangen worden door medegebruik te maken van de leegstand bij De Bosweide.

De capaciteit van De Bosweide is met 1 lokaal verlaagd voor een groep Yes! kinderopvang.

5.4 Accommodaties voor bewegingsonderwijs primair onderwijs

Er zijn over het algemeen voldoende accommodaties voor het bewegingsonderwijs in Ridderkerk. Alleen in de wijken Bolnes, Slikkerveer en Oost is er een klein tekort. In Bolnes lossen de scholen dit tekort nu op door met groep 8 de les te verlengen met een half uur na de eindtijd van de school. Voor de realisatie van een eventuele tweede gymzaal in Bolnes is de behoefte vanuit het onderwijs gering. Er zijn andere gebruikers overdag nodig om de investering haalbaar te maken. De scholen in de wijk Oost kunnen ook gebruik maken van de gymzaal P.C. Hoofdstraat. In Slikkerveer is een klein tekort van 2 uur. Zolang het Gemini College aan de Prinses Margrietstraat in gebruik is, kan gebruik gemaakt worden van de gymzalen bij deze school. Er is nog geen oplossing voor dit gymruimtetekort bij de definitieve sluiting van dit gebouw.

Wijk	School	Gymaccommodatie	Capaciteit	Teldatum Prognose				
				1-10-2022	2024	2026	2028	2037
Centrum	Rehobothschool	P.C. Hoofdstraat	26	19,5	19,5	19,5	21	19,5
	De Klimop Centrum	Van den Broekstraat	26	9	9	9	9	9
	De Piramide Centrum			10,5	10,5	10,5	10,5	10,5
West	Ds. G.H. Kerstenschool	De Fakkel	52	12	12	12	12	10,5
	De Driemaster			6	6	6	6	6
	Dr. Schaepmanschool			9	10,5	10,5	10,5	10,5
Oost	De Noord	Da Costalaan	26	13,5	15	15	15	15
	De Wingerd			13,5	15	15	15	13,5
Drievliet	De Bongerd	Drievliet	52	12	13,5	13,5	13,5	10,5
	De Botter			15	15	16,5	16,5	15
Rijsoord	De Piramide Rijsoord	Linnenstraat	26	9	9	10,5	10,5	10,5
Slikkerveer	De Regenboog	De Werf	52	18	16,5	16,5	18	19,5
	De Reijer			18	18	18	18	16,5
	SBO De Burcht			18	18	18	18	18
Bolnes	De Fontein	MFA Bolnes	26	15	15	16,5	16,5	16,5
	De Bosweide			12	12	12	12	12

5.5 Verduurzaming schoolgebouwen

Het doel is te komen tot energieneutrale en frisse schoolgebouwen in 2050. Met renovatie of vervangende nieuwbouw kan een gebouw dat aan alle eisen voldoet gerealiseerd worden. Als renovatie of nieuwbouw nog niet aan de orde is, kan het schoolbestuur aanpassingen doen die de duurzaamheid verbeteren.

5.5.1 Renovatie of vervangende nieuwbouw

Als we aansluiten bij de natuurlijke en al geplande vervangingsmomenten en de gebouwen vervangen of renoveren als zij minimaal 50 jaar oud zijn, wordt dit doel niet gehaald in 2050. Want dan is 75% vervangen. In onderstaande tabel staat welke scholen zonder aanpassing van het vervangingstempo vervangen zijn in 2050. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de komende nieuwe scholen 'bijna' energieneutraal zijn en nog niet energieneutraal. Er zijn dus mogelijk nog extra maatregelen nodig om de school energieneutraal te krijgen.

School	Bouwjaar	Nieuwbouw (of renovatie)	Energie neutraal in 2050
De Wingerd	1968	2024	ja
De Noord	1969	2024	ja
De Driemaster	1967	2024	ja
Gemini College	1962	2025	ja
De Klimop Centrum	1966	2025	ja
De Regenboog	1958	2025	ja
Vml. De Klimop Rijsoord	1974	2025-2035	ja
De Bongerd	1979	2030-2040	ja
De Botter	1982	2030-2040	ja
De Fontein	1977	2030-2050	ja
De Bosweide	1977	2030-2050	ja
SBO De Burcht	1990	2040-2050	ja
Farel College	1991	2040-2050	ja
Piramide Centrum	1996	2040-2050	ja
Rehobothschool	1978	2050-2060	ja

Ds. G.H. Kerstenschool	2001	2050-2060	nee
Piramide Rijsoord	2006	2050-2060	nee
Dr. Schaepmanschool	2008	2050-2060	nee
Máxima College	2009	2050-2060	nee
De Reijer	2013	2060-2070	nee

5.5.2 Energielabel

Propendum heeft in 2020 het rapport Inventarisatie schoolgebouwen primair onderwijs in de gemeente Ridderkerk opgesteld. Hierin is per schoolgebouw aangegeven wat de bouwkundige staat, de onderhoudskosten, het comfort en het gebruik van het gebouw zijn. Onderzocht is wat het energielabel van het gebouw is en tegen welke kosten verbetering daarvan mogelijk is. Bij het reguliere geplande onderhoud kunnen schoolbesturen extra kosten voor duurzaamheid maken, die terugverdiend kunnen worden. Hiermee wordt het energielabel omlaag gebracht.

School	Energielabel
Rehobothschool	A
De Klimop Rijsoord	F
Ds. G.H. Kerstenschool	A
De Wingerd	E
De Klimop Centrum	F
De Regenboog	G
De Bongerd	D
De Fontein	C
De Bosweide	B
De Botter	D
De Noord	E
De Piramide	B
De Piramide Rijsoord	D
De Reijer	A
De Driemaster	niet onderzocht
Dr. Schaepmanschool	niet bekend
De Burcht	A

5.6 Ventilatie in schoolgebouwen

Er zijn zorgen over de ventilatie in schoolgebouwen en die zorgen zijn groter geworden door de Corona-pandemie. In schoolgebouwen ouder dan 20 jaar zijn over het algemeen geen ventilatiesystemen, maar wel voldoende ramen die geopend kunnen worden. Schoolgebouwen die de afgelopen 20 jaar werden gebouwd, moesten voldoen aan nieuwe eisen van isolatie. Deze gebouwen hadden minder gebouwopeningen en dus minder mogelijkheid om frisse lucht binnen te laten. Dit werd gecompenseerd met ventilatiesystemen. Deze systemen voldeden in de praktijk vaak niet. Belangrijke oorzaken zijn de afstelling van deze systemen en de bediening ervan, maar ook de geldende eisen.

Het ministerie erkent de problemen met ventilatie in schoolgebouwen en stelt € 360 miljoen aan subsidie beschikbaar. Hiervan is € 200 miljoen nu beschikbaar gesteld. Het gaat bij deze subsidie om maximaal 30 tot 60% financiering van de kosten om te zorgen dat het hele gebouw voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit. Hoewel de scholen in Ridderkerk ervaren dat het soms lastig is de gebouwen voldoende te ventileren, voldoen de scholen wel aan de eisen die vastliggen in het Bouwbesluit. Om het gebouw comfortabeler te krijgen, moeten strengere eisen dan het Bouwbesluit worden gehanteerd en daarbij hoort een forse investering. De eisen lijken nu dus te laag liggen. En zouden verhoogd moeten worden vanuit het rijk, met de daarbij behorende middelen. Complicerende factor is dat extra installaties meer energie kosten. En dat terwijl we ook moeten toewerken naar energieneutrale gebouwen. Het is bovendien technisch en ruimtelijk niet altijd mogelijk om de benodigde extra ventilatiesystemen te plaatsen bij bestaande schoolgebouwen. Hier ligt dus een grote opgave voor de komende jaren: om samen met de schoolbesturen te zorgen voor energieneutrale en frisse schoolgebouwen.

6 Analyse onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs

De drie scholen voor voortgezet onderwijs bevinden zich in de wijken West en Slikkerveer. Het Gemini College voor vmbo, mavo, havo en atheneum valt onder het schoolbestuur OZHW. Het Farel College voor vmbo, mavo, havo en atheneum valt onder schoolbestuur CVO (Christelijk voortgezet onderwijs Rotterdam) en het Máxima College voor praktijkonderwijs is van OZHW en CVO samen.

6.1 Leeftijd gebouwen

De nieuwbouw van het Gemini College aan de Sportlaan is in september 2022 opgeleverd. Het gebouw aan de Prinses Margrietstraat uit 1962 blijft voorlopig ook nog in gebruik. Het Farel College heeft het oudste gebouw voor voortgezet onderwijs. Het gebouw is van 1991. Het Máxima College is in 2009 gebouwd.

6.2 Capaciteit

In het voortgezet onderwijs wordt de capaciteit van het gebouw uitgedrukt in m²'s BVO. Voor het schooljaar 2022/2023 is de benodigde capaciteit 19.874 m². Hiervoor is voldoende capaciteit aanwezig in de gebouwen. Zonder het Gemini College aan de Prinses Margrietstraat mee te rekenen, is er in heel Ridderkerk een capaciteitoverschot van 2.063 m². Per gebouw bekeken is er een ruimtetekort bij het nieuwe Gemini College. En een ruimteoverschot bij het Farel College.

School	Bouwjaar	Capaciteit gebouw m ² BVO	Teldatum 1-10-2022	Leerlingen
Gemini College oud	1962	10.700		
Gemini College nieuw	2022	7.000	8.706	1.023
Farel College	1991	12.087	9.472	1.228
Máxima College	2009	2.850	2.344	168
Totaal		21.937	20.522	2.419

6.3 Prognose

Het ruimtetekort bij het Gemini College wordt opgelost door de komende jaren het gebouw aan de Prinses Margrietstraat in gebruik te houden. En door een uitbreiding op het Sportpark te realiseren. Deze is volgens de planning in 2025 klaar. Het Gemini College heeft dan een ruimtecapaciteit van 9.500 m² BVO. Volgens de prognose hebben het Gemini College en Farel College samen de komende 15 jaar voldoende ruimte voor het aantal te verwachten leerlingen. De oorzaak voor het te kleine nieuwe Gemini College is dat op het moment dat het leerlingaantal op het laagste punt was, de ruimtebehoefte is bepaald. Daarbij is de belangstelling voor de school gedurende de 5 jaren daarvoor van belang en die liet een daling zien.

		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Aantal leerlingen	Farel College	1.317	1.304	1.316	1.376	1.422	1.434	1.454	1.471	1.483	1.505	1.522	1.526	1.531	1.536	1.536
	Gemini College	854	975	1.041	1.082	1.097	1.095	1.105	1.115	1.122	1.137	1.149	1.150	1.154	1.157	1.157
	totaal	2.171	2.279	2.357	2.458	2.519	2.529	2.559	2.586	2.605	2.642	2.671	2.676	2.685	2.693	2.693
Ruimtebehoefte m2 BVO	Farel College	9.984	9.885	9.976	10.388	10.698	10.773	10.902	10.990	11.067	11.230	11.339	11.350	11.391	11.425	11.419
	Gemini College	7.583	8.629	9.119	9.382	9.502	9.510	9.560	9.602	9.653	9.794	9.881	9.876	9.908	9.938	9.935
	totaal	17.567	18.514	19.095	19.770	20.200	20.283	20.462	20.592	20.720	21.024	21.220	21.226	21.299	21.363	21.354
Beschikbare ruimte m2 BVO	Farel College	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087	12.087
	Gemini College Sportlaan	7.000	7.000	7.000	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500	9.500
	totaal	19.087	19.087	19.087	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587	21.587
Ruimte-overschot m2 BVO		1.520	573	-8	1.817	1.387	1.304	1.125	995	867	563	367	361	288	224	233
		Locatie Prinses Margrietstraat 163 ook nog in gebruik														

6.4 Gymnastiek

Voor het voortgezet onderwijs zijn voldoende gymzalen aanwezig. Ook de geprognosticeerde groei kan hierin opgevangen worden. In 2037 zijn 7 gymzalen nodig. Het Gemini College en Farel College hebben ieder twee gymzalen en kunnen bovendien gebruik maken van de drie zaaldelen in sporthal De Wissel en een zaal in sporthal De Fakkel.

6.5 Energieneutrale gebouwen

Bij de vervanging van de gebouwen volgens de natuurlijke en geplande vervangingsmomenten (zie 5.5), voldoen in 2050 het Gemini College en Farel College aan de eisen voor BENG of ENG. Voor het Máxima College ligt vervanging na 2050. Er zijn dus maatregelen nodig om ook dit gebouw energieneutraal te maken.

7 Planning

In onderstaande tabel staan de benodigde uitgaven voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen en integrale kindcentra in de periode 2022-2025. De bedragen zijn volgens prijspeil 2022 en afgerond. Voor 2023 is de indexering van het normbedrag 13%. Aan de raad zullen we per project een voorstel voor verhoging van het budget doen.

De gemeente doet investeringen in ruimte voor kinderopvang bij nieuwbouw en uitbreiding. Deze kosten zijn budgetneutraal, want er staat een kostendekkende huur tegenover.

Met de cursieve bedragen is nog geen rekening gehouden in de begroting. Hiervoor ontvangt de raad te zijner tijd een voorstel.

	2022	2023	2024	2025	totaal
Nieuwbouw De Noord		€ 1.000.000	€ 3.500.000		€ 4.500.000
Yes! in IKC De Noord		€ 300.000	€ 900.000		€ 1.200.000
Nieuwbouw de Wingerd		€ 1.800.000	€ 1.800.000		€ 3.600.000
SKR in IKC De Wingerd		€ 720.000	€ 720.000		€ 1.440.000
Nieuwbouw De Driemaster		€ 1.300.000	€ 1.300.000		€ 2.600.000
Kinderopvang in IKC De Driemaster		€ 400.000	€ 400.000		€ 800.000
Nieuwbouw/renovatie De Klimop Centrum	€ 200.000			€ 2.300.000	€ 2.500.000
SKR in IKC De Klimop Centrum				€ 700.000	€ 700.000
Tijdelijke huisvesting De Klimop Centrum			<i>PM</i>	<i>PM</i>	
Nieuwbouw/renovatie De Regenboog	€ 200.000		€ 1.900.000	€ 1.900.000	€ 4.000.000
Uitbreiding Piramide Centrum voor Yes!		€ 650.000			€ 650.000
SKR in IKC De Regenboog			€ 500.000	€ 500.000	€ 1.000.000
Tijdelijke huisvesting De Regenboog		<i>PM</i>	<i>PM</i>		
Uitbreiding De Reijer			€ 50.000	€ 500.000	€ 550.000
Yes! In IKC De Reijer			<i>PM</i>	<i>PM</i>	
Uitbreiding Gemini College			€ 3.800.000	€ 3.800.000	€ 7.600.000
subtotaal onderwijshuisvesting	€ 400.000	€ 4.100.000	€ 12.350.000	€ 8.000.000	€ 24.850.000
subtotaal kinderopvang	€ -	€ 2.070.000	€ 2.520.000	€ 1.200.000	€ 5.790.000
totaal	€ 400.000	€ 6.170.000	€ 14.870.000	€ 9.200.000	€ 30.640.000

8 Toekomstige ontwikkelingen

Het is de verwachting dat de verplichting voor een IHP dat een periode van 16 jaar bestrijkt binnenkort in de wet staat. Deze zal ook voor Ridderkerk gemaakt moeten worden. Hieronder staan de toekomstige ontwikkelingen die we in dat IHP meenemen.

1. We houden de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs actueel en stellen deze opnieuw vast na de wetswijziging. We nemen hierin het nieuwe beleid voor de huisvesting van IKC's in bestaande gebouwen, ruimte voor passend onderwijs en de Schakelklas mee.
2. We actualiseren de Verordening materiele financiële gelijkstelling. We voegen hieraan de voorziening renovatie als alternatief voor vervangende nieuwbouw toe, als de wetswijziging te lang op zich laat wachten. Dit met het oog op mogelijke renovatie van De Regenboog en De Klimop Centrum.
3. We maken een plan dat ervoor zorgt dat in 2050 alle schoolgebouwen energieneutraal zijn. Daarbij nemen we de pilot bij de uitbreiding van het Gemini College mee.
4. We onderzoeken of het beter is om de ruimtebehoefte primair onderwijs in m²'s weer te geven in plaats van in lokalen.
5. We leggen de afspraken over de huisvesting van Stichting Bram vast.
6. We zorgen voor ruime huisvesting van de Schakelklassen.
7. We starten de gesprekken over de verdere toekomst van een schoolgebouw als het de leeftijd van 45 jaar bereikt. Vanaf 50 jaar komt een schoolgebouw in aanmerking voor nieuwbouw.

Bijlage – Prognose basisonderwijs 2023-2041

Ruimtebehoefte in groepen, incl. gewichtenregeling

Naam school	Incl. weging	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041
08JF00 Rehobothschool	aantal groepen	18	18	17	17	17	18	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	16	16	16
09UE00 Ds G H Kerstenschool	aantal groepen	11	11	10	10	10	11	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
09UK00 De Wingerd	aantal groepen	12	13	13	13	13	14	14	13	13	13	13	13	12	12	12	12	12	11	11
08WM00 De Klimop	aantal groepen	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
10IJ00 CBS De Regenboog	aantal groepen	16	15	15	15	15	16	16	16	16	16	17	17	17	17	17	17	17	17	16
10NL00 Chr Basissch de Bongerd	aantal groepen	11	12	11	12	12	12	11	11	11	11	11	11	11	10	10	10	10	9	9
11MP00 De Fontein	aantal groepen	14	14	14	15	15	15	16	16	16	16	16	16	15	15	15	15	15	15	15
13RB00 De Bosweide	aantal groepen	11	11	11	11	11	11	11	12	12	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
13YO00 De Botter	aantal groepen	13	14	14	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	14	14	13	13	13	13
14BV00 De Noord	aantal groepen	12	13	13	13	13	14	14	14	14	14	14	13	13	13	13	12	12	12	12
14HR00 Piramide	aantal groepen	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
14HR01 Piramide, Rijsoord	aantal groepen	8	8	9	9	9	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	9	9	10
14MU00 De Reijer	aantal groepen	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	15	15	15	15	15
14YV01 De Driemaster	aantal groepen	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
16BO01 Dr Schaepmanschool	aantal groepen	8	9	9	9	10	10	10	11	10	11	11	10	10	10	10	10	10	10	10
Totaal aantal groepen		173	177	175	178	179	185	183	184	183	183	184	181	179	178	177	175	173	171	171

Dit is de prognose die in januari 2023 is opgesteld met de tellingen van 1 oktober 2022. Een prognose is maximaal twee jaar geldig.

Bijlage – Beleid en regelgeving

Wettelijke taak onderwijshuisvesting

Gemeenten hebben sinds 1997 de zorgplicht voor de huisvesting van de scholen voor basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. In Ridderkerk is geen school voor speciaal onderwijs. De zorgplicht staat beschreven in artikel 91 en verder van de Wet op het Primair Onderwijs. De belangrijkste elementen zijn:

- de gemeente is verantwoordelijk voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding.
- de gemeente is sinds 2005 niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud aan scholen voor voortgezet onderwijs. Sinds 2015 ook niet meer voor het onderhoud aan de scholen voor primair onderwijs.
- de gemeenteraad is verplicht een verordening op te stellen. Hierover moet 'op overeenstemming gericht overleg' met de schoolbesturen worden gevoerd. Gemeenten mogen ook eigen aanvullend beleid formuleren, als dat maar niet minder is dan wat in de wet staat. De VNG heeft een modelverordening opgesteld die gemeenten kunnen gebruiken.
- het college van de gemeente stelt jaarlijks het huisvestingsprogramma en –overzicht vast. De schoolbesturen dienen voor 1 februari hiervoor aanvragen in voor voorzieningen die in het jaar daarop worden uitgevoerd. Op het huisvestingsprogramma staan de goedgekeurde aanvragen en op het huisvestingsoverzicht de afgewezen aanvragen.

Uitvoering wettelijke taak onderwijshuisvesting

De taken van de gemeente voor de onderwijshuisvesting zijn de bekostiging van:

- nieuwbouw en vervangende nieuwbouw
- uitbreiding
- eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair
- herstel van constructiefouten
- schade door bijzondere omstandigheden (zoals brand, inbraak en vandalisme)
- voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs
- OZB eigenaarsdeel schoolgebouwen

De gemeente heeft de schoolgebouwen inclusief inboedel verzekerd tegen schade.

Financiering onderwijshuisvesting

De gemeente ontvangt middelen vanuit het Gemeentefonds voor onderwijshuisvesting. Deze middelen zijn niet geormerkt en ook niet afhankelijk van de werkelijke uitgaven. Over de lange termijn bekeken wordt de uitkering voldoende geacht om te voldoen aan de wettelijke verantwoordelijkheid vastgelegd in de verordening. De afgelopen jaren zijn de eisen die aan gebouwen worden gesteld flink verhoogd. Dit heeft niet geleid tot een verhoging van de uitkering. De VNG heeft daarom in 2020 besloten een toezegging van het kabinet en parlement te verkrijgen voor een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Zodat gemeenten kunnen voldoen aan de huidige eisen en de onderwijshuisvesting kunnen verduurzamen. Tot op heden heeft dit niet tot een verhoging van de uitkering geleid.

De schoolbesturen ontvangen jaarlijks van het ministerie van OCW voor onderhoud een vergoeding als onderdeel van de reguliere bekostiging (lumpsum) voor het onderwijs.

Voor de onderwijshuisvesting is de datum van 1 oktober erg belangrijk. Het aantal leerlingen op deze datum is bepalend voor de omvang van de huisvesting van de school. Dit betekent dat de leerlingen die in de loop van het schooljaar instromen (de 4-jarigen) niet meetellen. Tot 2022 gold dit ook voor de bekostiging onderwijs die schoolbesturen ontvangen. Maar dit is vanaf 2022 veranderd naar 1 februari. In de praktijk betekent dit dat een school met bijvoorbeeld 16 groepen en 16 lokalen, geen lokaal over heeft voor de instroom van 4-jarigen gedurende het schooljaar. Sommige scholen gebruiken daar dan het speellokaal voor.

Een groot deel van de uitgaven voor onderwijshuisvesting doet de gemeente via investeringen. Nieuwbouw en uitbreiding worden in 40 jaar afgeschreven. Deze zijn als kapitaallasten terug te vinden in de begroting.

Interdepartementaal onderzoek onderwijshuisvesting

Een groot probleem in de onderwijshuisvesting is dat de uitkering uit het Gemeentefonds sinds 1998 niet is gestegen, terwijl de normbedragen en de eisen waaraan een gebouw moet voldoen wel omhoog zijn gegaan. De afgelopen jaren vragen de PO- en VO-raad en de VNG hiervoor regelmatig aandacht bij de minister en de Tweede Kamer. Tot nu toe helaas zonder resultaat. De afgelopen jaren zijn er daarom ook verschillende landelijke rapporten opgesteld over de knelpunten in de onderwijshuisvesting. In al deze rapporten is te lezen dat de bouwkundige kwaliteit van schoolgebouwen achterblijft bij de maatschappelijke verwachting van een goed gebouw, zijn de eisen verhoogd, vooral op het gebied van duurzaamheid, maar de budgetten niet, is het gebouwenbestand gemiddeld oud, zijn er de problemen met ventilatie, frisse lucht en temperatuurbeheersing.

Voormalig minister Slob heeft daarom opdracht gegeven tot een breed onderzoek. In april 2021 is het interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) onderwijshuisvesting funderend (dat is: primair en voortgezet) onderwijs "Huisvesting in het onderwijs, een vak apart!" gepresenteerd⁵. Het was voor het eerst dat er een gezamenlijk onderzoek vanuit de vijf bij onderwijshuisvesting betrokken departementen (ministeries) is gedaan. Het gaat om de ministeries voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Financiën, Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Algemene Zaken. In dit onderzoek worden de bekende knelpunten bevestigd en worden vier beleidspakketten voorgesteld, die met weinig of veel verschuivingen van de huidige regels, zorgen voor een beter werkend stelsel. Inmiddels is ook berekend dat een budget van landelijk € 730 miljoen nodig om de achterstanden weg te werken. Een Taskforce is aan de slag gegaan om nieuwe financieringsconstructies te onderzoeken.

Minister Wiersma heeft bericht dat de wetwijzingen, in 2023 aan de Tweede Kamer worden voorgelegd.

Gewichtenregeling Ridderkerk

In de Wet op het Primair Onderwijs staat dat basisscholen op basis van de gewichtenregeling meer personeel en ruimte krijgen naarmate het leerlinggewicht hoger is. Het leerlinggewicht is hoger bij kinderen in een sociaaleconomische achterstandssituatie. Basisscholen met achterstandsleerlingen

---

⁵ Het rapport is te vinden op:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/04/09/aanbieding-ibo-onderwijshuisvesting-een-vak-apart-een-toekomstbestendig-onderwijshuisvestingsstelsel>

krijgen meer bekostiging van het rijk voor personeel en hebben ook een hogere ruimtebehoefte. De gemeente zorgt voor huisvesting die past bij de ruimtebehoefte. De gemeente ontvangt daarvoor de middelen uit het Gemeentefonds. Bij de landelijke wijziging van de gewichtenregeling met ingang van het schooljaar 2019/2020 is het leerlinggewicht niet meer zichtbaar in de leerlingentelling. En kan daardoor ook niet meegenomen worden in de ruimtebehoefteberekening. Een aantal scholen in Ridderkerk had daardoor opeens recht op minder ruimte. Het ministerie van OC&W en de VNG hebben dat met deze wijziging van bijlage III deel B 1 hersteld.

Dit betekent wel dat pas een paar maanden na de 1 oktobertelling de definitieve telling met ruimtebehoefteberekening klaar is. Het CBS meldt aan het begin van het nieuwe kalenderjaar de achterstandscore. Vervolgens wordt daar 7,17% van genomen om het aantal (fictieve) achterstandsleringen te bepalen en dat wordt meegenomen in de ruimtebehoefteberekening. In de tabel zijn de scholen met een achterstandscore lichtgroen weergegeven. Bij de definitieve ruimtebehoefteberekening van de telling van 1 oktober 2021 steeg de behoefte met 1 lokaal bij De Noord, De Piramide, De Reijer en De Fontein.

School	Schoolbestuur	1-okt-21	1-okt-21 met leerlinggewicht
De Bosweide	OZHW	10	10
De Botter	OZHW	13	13
De Noord	OZHW	11	12
De Piramide	OZHW	10	11
De Piramide Rijsoord	OZHW	5	5
De Reijer	OZHW	14	15
De Klimop Rijsoord	PCPOBR	3	3
De Wingerd	PCPOBR	11	11
De Klimop Centrum	PCPOBR	8	8
De Regenboog	PCPOBR	16	16
De Bongerd	PCPOBR	11	11
De Fontein	PCPOBR	13	14
Rehobothschool	VCBO	17	17
Dr. Schaepmanschool	RVKO	9	9
Ds. G.H. Kerstenschool	VOGG	11	11
De Driemaster	LEV-WN	5	5
SBO De Burcht	PIT KO	9	9
Totaal	Ridderkerk	176	180

Splitsingstabel Ridderkerk

Deze tabel in bijlage III deel B 1.2 van de verordening bepaalt met hoeveel groepen de school mag gymmen. De gemeente moet zorgen voor voldoende gymnastiekaccommodaties en betaalt voor het gebruik exploitatiekosten. In Ridderkerk stelt Sportservice Ridderkerk B.V. hiervoor het rooster op. In de oude situatie was het zo dat een school met 8 groepen voor 5 groepen gym ingeroosterd mag worden. Terwijl een school met 8 groepen in de praktijk 6 groepen 3 tot en met 8 heeft. Met deze aanpassing van de splitsingstabel bewegingsonderwijs krijgen de scholen voldoende gymuren. En als zij extra willen gymmen en er is ruimte, dan kan dat op eigen kosten.

Bijlage – Duurzaamheid

Het wordt steeds duidelijker dat het klimaat verandert. De gemiddelde temperatuur stijgt, extreme neerslag kan vaker en heviger voorkomen, het kan in steden heel heet worden en grondstoffen worden schaarser. Dit zorgt steeds vaker voor ongemak en gevaar. We moeten daarom de oorzaken van klimaatverandering structureel aanpakken; de manier waarop we leven, wonen, werken en bouwen. Dat betekent bijvoorbeeld het verlagen van CO₂-uitstoot, door hergebruik van grondstoffen en het realiseren van energieneutrale gebouwen.

Dit hoofdstuk helpt daarbij. Het geeft een overzicht van de doelstellingen en ambities van de gemeente Ridderkerk, biedt een kader en geeft een overzicht van bestaande instrumenten. Het is immers belangrijk dat het onderwijs inspeelt op duurzaamheid en een voorbeeldfunctie is voor de omgeving.

We zetten daarbij in op de thema's:

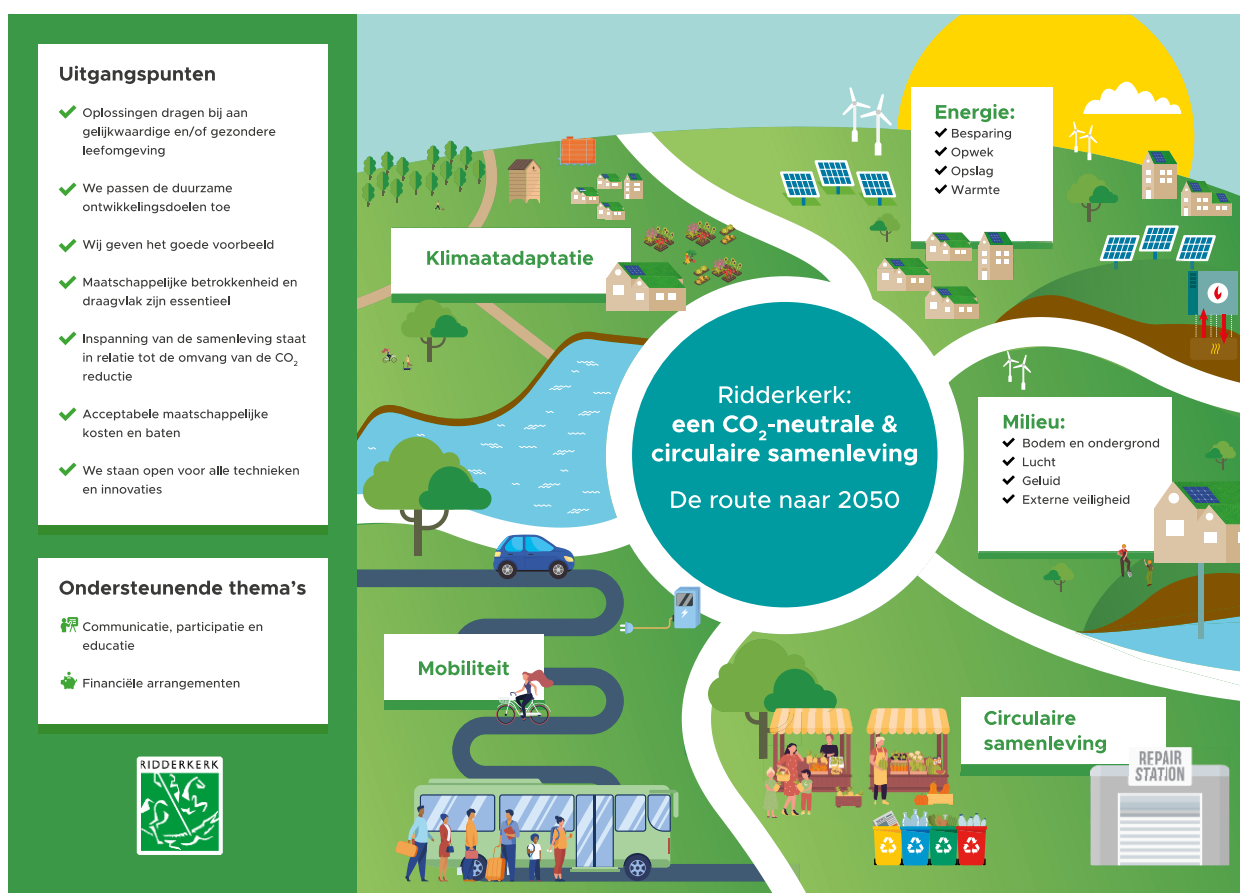
1. Energie (paragraaf 4.3)
  - a. energiebesparing
  - b. opwekking van duurzame energie
  - c. naar een aardgasvrije gebouwde omgeving
2. Gezond binnenklimaat (paragraaf 4.4)
3. Circulair bouwen (paragraaf 4.5)
4. Klimaatadaptief bouwen (paragraaf 4.6)

We sluiten dit hoofdstuk af met een agenda voor het ver(duurzame)n van onderwijsgebouwen in Ridderkerk (paragraaf 4.7). Over een concrete aanpak op projectniveau, bijvoorbeeld de pilot voor het Gemini college en het aansluiten op de routekaart verduurzamen onderwijshuisvesting, leest u meer terug in hoofdstuk 5 en 6.

Klimaatvisie en Uitvoeringsprogramma Ridderkerk

Verduurzaming van gebouwen, waaronder schoolgebouwen, is nodig om de klimaatdoelstellingen te halen. De doelstellingen van de gemeente Ridderkerk staan in de nieuwe Klimaatvisie en Uitvoeringsprogramma Ridderkerk, vastgesteld in juni 2021. Hierin staat hoe de gemeente gaat zorgen voor een **CO₂-neutrale en circulaire** samenleving in 2050. De uitvoering van het nationale Klimaatakkoord is een verantwoordelijkheid van vele partijen. Inwoners, bedrijven en organisaties moeten allemaal hun inzet leveren. Een sleutelrol is echter weggelegd voor gemeenten.

Met de Klimaatvisie Ridderkerk zetten we in op zeven thema's, zoals weergegeven in onderstaande afbeelding. Dit hoofdstuk vertaalt de lokale Klimaatvisie naar het Huisvestingsplan onderwijs.

Energie

Energiebesparing en CO2-emissiereductie

Bij de 21e VN-klimaatop in 2015 in Parijs is afgesproken de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2°C, met als streven 1,5°C. Nederland heeft vervolgens het Klimaatakkoord vastgesteld met de ambitie om in 2050 de CO₂-uitstoot met 95% te hebben gereduceerd t.o.v. 1990, met als tussendoel 49% (inmiddels 55%) in 2030.

De Klimaatvisie Ridderkerk stelt als energiebesparingsdoel dat de gehele gebouwde omgeving in Ridderkerk het maximale haalbare energielabel heeft bereikt in 2050 en dat de energievraag voor de gebouwde omgeving is gedaald met 30% in 2050 t.o.v. 2020. Met betrekking tot het maatschappelijk vastgoed (incl. scholen) is opgenomen dat maatschappelijk vastgoed minimaal energielabel B heeft voor 2050.

De opwekking van duurzame energie

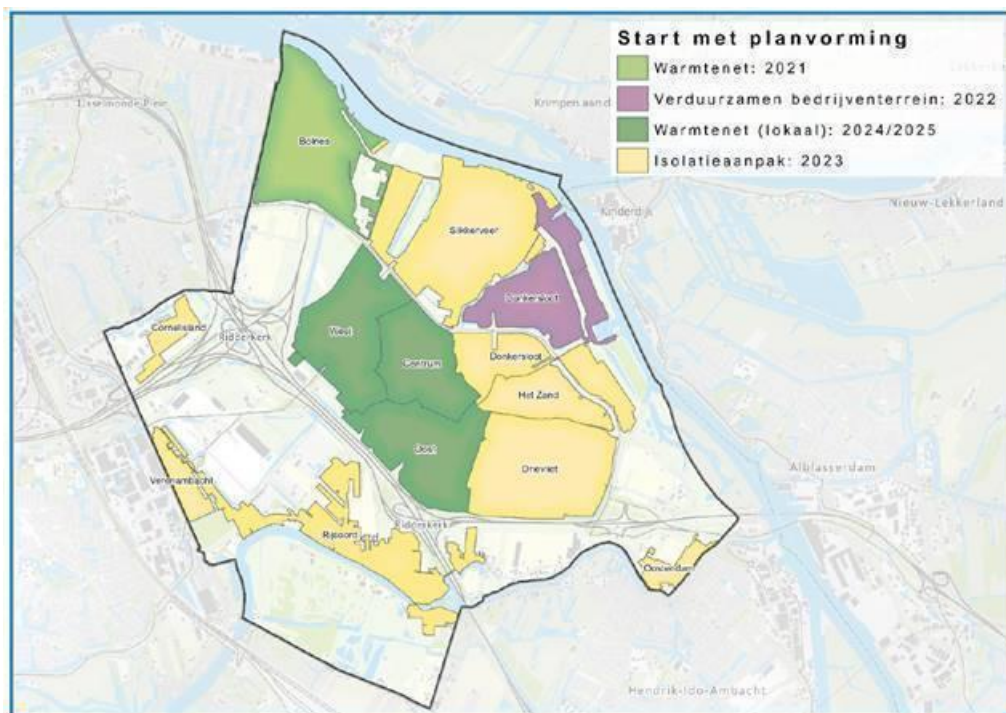
In de klimaatvisie Ridderkerk staat opgenomen dat we 40% van de geschikte daken willen voorzien van zonne-energie voor 2030. We benutten de daken daarbij maximaal voor het opwekken van zonne-energie. Bij nieuwe ontwikkelingen is de huidige wet- en regelgeving (nu de BENG norm) hierbij de ondergrens. We denken hierbij niet alleen aan de daken van de gebouwen, maar ook daken van bijgebouwen en mogelijke parkeerhubs kunnen hiervoor worden benut.

Naar een aardgasvrije gebouwde omgeving

De huidige wetgeving schrijft voor dat nieuwbouw aardgasvrij wordt opgeleverd. In aanvulling daarop heeft elke gemeente in Nederland een visie opgesteld die richting geeft voor de alternatieven voor aardgas per wijk.

Sinds december 2020 heeft de gemeente Ridderkerk een Warmtevisie. Dit plan geeft per wijk inzicht in het meest geschikte duurzame alternatief voor aardgas tegen de laagst maatschappelijke kosten. Ook geeft het inzicht in welke wijken het meest geschikt zijn om als eerste te starten met het aardgasvrij maken daarvan. Het doel is 20% van de woningen aardgasvrij te hebben in 2030. Een aardgasvrij Ridderkerk is niet vandaag of morgen geregeld. Ook staan technische ontwikkelingen niet stil. Nu de Warmtevisie Ridderkerk is vastgesteld, kijken we vanaf 2021 naar de kansrijke wijken door het maken van wijkplannen. In 2021 zijn we gestart met de wijk Bolnes. Het bedrijventerrein Donkersloot as in 2022 aan de beurt. Het doel is te komen tot een CO₂-neutrale gebouwde omgeving in 2050.

Bij nieuwe ontwikkelingen en verduurzaming onderzoeken we de mogelijkheid voor collectieve- en individuele aardgasvrije oplossingen en sluiten we aan bij de warmtevisie Ridderkerk. Schoolbesturen haken waar mogelijk aan bij de uitvoering van de warmtetransitie van de gemeente Ridderkerk.

Figuur 7 - Startgebieden richting een aardgasvrij Ridderkerk

Circulair bouwen

De Gemeente Ridderkerk werkt aan het realiseren van een circulaire samenleving in 2050, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Circulaire Samenleving Ridderkerk. De bouwsector is een belangrijke schakel in het realiseren van deze ambitie. Door de huidige bouwopgave op een duurzame manier te benaderen is er veel duurzaamheidswinst te behalen, zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van het bouwtempo of de betaalbaarheid van gebouwen.

We benaderen circulair bouwen en circulaire gebiedsontwikkeling vanuit de definitie zoals geformuleerd in de Transitieagenda Bouw:

*'Circulair bouwen betekent het ontwikkelen, gebruiken en hergebruiken van gebouwen, gebieden en infrastructuur, zonder natuurlijke hulpbronnen onnodig uit te putten, de leefomgeving te vervuilen en ecosystemen aan te tasten. Bouwen op een wijze die economisch verantwoord is en bijdraagt aan het welzijn van mens en dier. Hier en daar, nu en later.'*⁶

Duurzame en circulaire schoolgebouwen

In eerste instantie betekent dit dat we kijken naar het voorkomen van materiaalgebruik en slimme oplossingen die de materiaalvraag reduceren. Voor het materiaal dat wel wordt gebruikt is circulariteit het uitgangspunt.

In de praktijk borgen we dit door de volgende 5 strategieën (volgens de Circulariteitsprestatie Gebouw (CPG)) te hanteren voor circulair bouwen en ontwikkelen. Deze strategieën bieden een duidelijk kader waarmee we verdere ontwikkeling samen vorm kunnen geven.

1. **Benut het beschikbare:** we maken zoveel mogelijk gebruik van de grondstoffen die er al zijn, dit kan zijn in de vorm van het behoud van gebouwen of gebouwonderdelen, het hergebruiken van producten uit de omgeving (urban mining) of het inzetten van secundaire grondstoffen.
2. **Gebruik hernieuwbaar:** daar waar nieuwe materialen nodig zijn zorgen we dat deze hernieuwbaar zijn, dat betreft bijvoorbeeld biobased bouwmaterialen zoals hout. Maar dit omvat ook het gebruik van hernieuwbare energie en de omgang met water (denk aan het gebruik van grijs- of hemelwater).
3. **Minimaliseer milieu-impact:** we streven naar het gebruik van materialen met een zo laag mogelijke milieu-impact over de gehele levensduur (dit kan worden beoordeeld op basis van DuurzaamheidsPrestatie Gebouwen en MilieuPrestatie Gebouwen – minimum eis *).
4. **Creëer voorwaarden voor een lange cyclus:** we dragen zorg voor het faciliteren van een lange levensduur van het gebouw en de gebouwonderdelen. Hierbij is de kwaliteit en het onderhouden van het gebouw en van de omgeving van belang, maar ook adaptatie; is het gebouw geschikt voor verschillende toepassingen.
5. **Creëer voorwaarden voor een toekomstige cyclus:** we denken bij het ontwerp al na over hoe onderdelen en materialen opnieuw ingezet kunnen worden. Hierbij nemen we het model van Stewart Brand (figuur 1) waarin hij de levensduur van verschillende bouwlagen duidt, als uitgangspunt. Door bouwlagen losmaakbaar en demontabel te maken borg je toekomstig hergebruik.

Voor circulair bouwen en onderwijshuisvesting is een inkoopleidraad opgesteld en er is een Buyer Group circulaire scholen waarin deze aanpak verder is uitgewerkt⁷.

---

⁶ [Transitieagenda Bouw.pdf \(overheid.nl\)](#)

⁷ <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen/buyer-groups/bouw/buyer-group-circulaire-scholen>

Een overzicht van instrumentarium

Er is al een schat aan ervaring opgedaan in projecten en er zijn instrumentarium beschikbaar. Een 'quick win' is om dit te destilleren en toe te passen voor ontwikkelingen in Ridderkerk. Een voorbeeld is het Integraal Kwaliteitskader bij nieuwbouw (onderwijs)huisvesting.

Met het Kwaliteitskader Huisvesting is er sinds 2013 een landelijke kwaliteitsrichtlijn voor schoolgebouwen. VO Raad en PO Raad verenigd in het kenniscentrum Ruimte OK hebben hier invulling aan gegeven. In 2021 is het kader geactualiseerd en zijn de versies voor primair en voortgezet samengevoegd tot één kwaliteitskader.

In deze nieuwe versie zijn de kwaliteitseisen ten aanzien van gezondheid (Frisse Scholen 2021), duurzaamheid (wetgeving, sectorale routekaart en circulair bouwen), toegankelijkheid (inclusiviteit) en de buitenruimte (VNG modelverordening/ Klimaatadaptatie) aangescherpt, zodat de kwaliteitscriteria aansluiten op de actualiteit. Ook voor de kinderopvang is in 2019 een Kwaliteitskader Huisvesting ontwikkeld.

Beide documenten worden gehanteerd bij de nieuwbouw van scholen en IKC's. Andere voorbeelden zijn weergegeven in onderstaand tabel:

fase	thema				instrument	bron
	energie	circulairiteit	gezondheid	klimaatadaptatie		
ambitie/ definitie	x	x	x	x	kwaliteitskader huisvesting	https://www.ruimte-ok.nl/programmas/kwaliteitskader-huisvesting
	x				portefeuilleroutekaarten	RVO/VNG platform; portefeuilleroutekaarten
	x				ontzorgingsprogramma PZH	https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie
	x				TVW, wijkuitvoeringsplannen	https://www.nplw.nl/nplw/default.aspx
			x	x	stresstesten en kaarten	https://bar.klimaatmonitor.net
			x	x	stimuleringsprogramma PZH	https://www.groenblauweschoolpleinen.nl/
		x			instrumentarium circulair bouwen	https://platformcb23.nl/ ; https://www.cirkelstad.nl/cirkelsteden/drechtsteden/
	x	x	x	x	kwaliteitskader en Bouwstenen	https://www.bouwstenen.nl/verduurzamen%20vastgoed
aan- besteden		x			leidraad circulair inkopen scholen	https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen/buyer-group
	x	x	x		clusteren van projecten	Bouwstenen voor Sociaal, werkgroep
	x	x	x		uitvragen op prestatiebasis	www.gprsoftware.nl en www.w-e.nl (casus gemeente Enschede)
	x	x	x	x	financiering, subsidies	https://www.bngbank.nl/projecten/bouw-duurzaam-schoolgebouw-in-middelburg